

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 890)

Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri, Denizli Milletvekili Beyhan Aslan, Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek ile Kırıkkale Milletvekili Nihat Gökbulut'un; Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve Anayasa, İçişleri, Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor, Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ve Adalet Komisyonları Raporları (2/1020)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla

Beyhan Aslan
Denizli
ANAP Grup Başkanvekili

İbrahim Yaşar Dedelek
Eskişehir
ANAP Grup Başkanvekili

Nihat Gökbulut
Kırıkkale
ANAP Grup Başkanvekili

GENEL GEREKÇE

Anayasada 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilmesini öngören yeni bir sistem benimsenmiştir. Böylece, temel hak ve hürriyetler bakımından bir genişleme sağlanmıştır.

Öte yandan, 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan Avrupa Birliği Toplantısında tam üyelik için Ülkemizin aday olarak kabul edilmesiyle yeni bir boyut kazanan Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri, her geçen gün yoğunlaşmaktadır. Tam üyeliğe giden süreçte hem Ülkemizin, hem Avrupa Birliğinin karşılıklı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Ülkemizle ilgili olarak 4 Aralık 2000 tarihinde onaylanan "Katılım Ortaklığı Belgesi"nin ardından, 19 Mart 2001 tarih ve 2001/2129 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilen "Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı", 24 Mart 2001 tarih ve 24352 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve hürriyetleri sağlamayı hedef alan çoğulcu, katılımcı düşünceye dayanan ve hoşgörü ortamında gelişen sistemlerdir. Çağımızda insan hakları ve temel hürriyetlerin tanınması, evrensel bir ilgi konusu olmakla kalmamış; bunların güvence altına alınarak aykırı uygulamalardan korunması ve daha ileri düzeyde gerçekleştirilmesi amacıyla bazı uluslararası kuruluşlar oluşturulmuş ve bu kuruluşlar bünyesinde çeşitli uluslararası belgeler kabul edilmiştir. Bu kuruluşların başında, hemen hemen tüm dünya ülkelerini kapsayan Birleşmiş Milletler Teşkilâtı ile demokratik Avrupa ülkelerinin siyasal birliği olan Avrupa Konseyinin geldiği bilinmektedir. Konuyla ilgili uluslararası belgelerden en önemlileri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Avrupa Konseyi bünyesinde imzalanan ve kısaca "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi" olarak anılan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme ve eki protokollerdir.

22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun 8.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmış olup, 1.1.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Son siyasî gelişmeler dikkate alındığında, seçim zarurî hale gelmiştir.

Teklif, bir yandan Anayasada yapılan değişiklikler ile Türk Medenî Kanununda yer alan hükümlere uyum sağlanması, öbür yandan Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı çerçevesinde yapılması gerekli tedbirlerle ilgili olarak çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Maddenin (A) fıkrasıyla, Türk Ceza Kanunu, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile Orman Kanununda yer alan idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür. Ancak, savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar, Anayasanın 4709 sayılı Kanunla değişik 38 inci maddesi gereğince bu madde hükmü dışında tutulmuştur.

Maddeyle, bu Kanun hükümlerine göre idam cezasından müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülmüş olanlar hakkında Türk Ceza Kanununun idam cezasına ilişkin, 47, 50, 51, 55, 58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 102, 112, 451, 452, 462 ve 463 üncü maddeleri ile 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun idam cezasına ilişkin 12 nci maddesi hükümleri saklı tutularak, idam cezasından dönüştürülen müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında bu hükümlerin uygulanmasına aynen devam edileceği vurgulanmaktadır. Maddeye göre, örneğin ilgili kanun maddesinde idam cezasını gerektiren bir suçtu eksik teşebbüs derecesinde işleyen fail hakkında 765 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin birinci fıkrasının uygulanması sonucunda idam cezası için öngörülen indirim, idam cezasından çevrili müebbet ağır hapis cezası için de uygulanacak ve fail hakkında 15 seneden 20 seneye kadar ağır hapis cezasına hükümlenacaktır.

Fıkranın (b) bendi ile Türk Ceza Kanununun 17 nci maddesi ile 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun 19 uncu maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ölüm cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler hakkında idam cezası için öngörülen hükümler de saklı tutularak bu Kanun hükümlerine göre idam cezasından dönüştürülen müebbet ağır hapis

cezası için de bu hükümlerin uygulanmasına aynen devam edileceği, 647 sayılı Kanunun Ek 2 nci maddesinde belirtilen ve Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından idam cezalarının yerine getirilmemesine karar verilenler hakkında indirim hükümlerinin uygulanmayacağına ilişkin hükmün, idam cezasından çevrili müebbet ağır hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir.

Maddenin (B) fıkrasıyla, bu Kanun hükümlerine göre cezası idam cezasından müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülenler hakkında Türk Ceza Kanununun 70, 73 ve 82 nci maddelerinde geçen sürelerin iki kat olarak, terör suçları hakkında üç kat olarak uygulanacağı, bu Kanun hükümlerine göre idam cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçları hakkında Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ile Terörle Mücadele Kanununun şartla salıverilmeye ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı ve bunlar hakkında müebbet ağır hapis cezasının ölünceye kadar devam edeceği belirtilmiştir.

Madde 2. - Maddenin (A) fıkrasıyla Türk Ceza Kanununun 159 uncu maddesine son fıkra eklenmektedir. Maddeyle birinci fıkrada belirtilen organları ve kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın sadece yazılı, sözlü veya görüntülü olarak eleştirmek amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının cezayı gerektirmeyeceği hükme bağlanmıştır. Böylece düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında kalan ve eleştiri niteliğini taşıyan düşünce açıklamalarının cezalandırılmaması öngörülmüştür.

Maddenin (B) fıkrasıyla, Türk Ceza Kanununa eklenmesi öngörülen 201/a maddesinde, Türkiye tarafından da imzalanmış bulunan "Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek "Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol"ün gereğinin yerine getirilmesi amaçlanmıştır.

Maddî menfaat sağlamak üzere, genellikle suç örgütleri marifetiyle göçmenler başka ülkelere kaçınılmakta, yasal olmayan yollarla ülkeye sokulmakta ve bu örgütlerin eline düşen çaresiz insanlar, büyük ve bazen yaşam ve beden bütünlükleri bakımından onarılamayan zararlara uğrayabilmektedirler.

Maddenin birinci fıkrası göçmen kaçakçılığını tanımlamaktadır : Tanıma göre, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî menfaat elde etmek maksadıyla, yabancı bir devlet tâbiyetinde bulunan veya vatansız olan veya Türkiye'ye de sürekli olarak oturmasına yetkili mercilerce izin verilmemiş bulunan kimselerin Türkiye'ye yasal olmayan yollardan girmelerini veya ülkede kalmalarını, bu kişilerin veya Türk vatandaşlarının yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmalarını sağlamaya göçmen kaçakçılığı denilmektedir. Türkiye'de sürekli olarak oturmalarına yetkili mercilerce karar verilmemiş yabancılar veya vatansızlar da, suçun mağdurları olabilmektedirler.

Suçun manevî unsuru, eylemin "doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî bir yarar elde etmek maksadıyla" işlenmesidir. Bu unsur, suçu örneğin terör maksadıyla bazı kişileri ülkeye sokmak fiillerinden ayırmak olanağını vermektedir. Kaldı ki, bu suçta asıl mağdurlar, çaresizlik ve yoksullukları nedeniyle kendilerine bir ekmek kapısı açmak için çırpınan insanlardır. Bu nedenle Protokol, adı geçenler hakkında kovuşturma yapılmamasını öngörmektedir.

Fıkranın içerdiği tanıma göre, belirtilen kişilerin Türkiye'ye kaçak olarak girmelerinin sağlanması veya bu hususta teşebbüste bulunulması göçmen kaçakçılığı suçunun maddî unsurlarını oluşturmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası göçmen kaçakçılığı suçunun faillerine verilecek ceza ile birlikte ayrıca yeni bir suç da tanımlamaktadır : Birinci fıkrada öngörülen bir suçta iştirak etmiş olmaksızın, bu suç yoluyla ülkeye sokulmuş kaçak göçmenlerin maddî yarar elde etmek maksadıyla yasal olmayan yollarla yurt dışına çıkarılmalarını veya yasal koşullara uymaksızın ülkede kalmalarını olanaklı kılmak suç sayılmaktadır. Bu suçun ön koşulu, kaçak göçmenleri yurda sokmak suçuna önceden iştirak etmemiş olmaktır; suçta iştirak edilmiş ise ikinci fıkrada belirlenen eylemleri ayrıca gerçekleştirmek veya bunlara teşebbüs etmek suç oluşturmaz.

İkinci fıkra, ülkeden çıkmayı veya ülkede kalabilmeyi olanaklı kılmak üzere sahte veya sahte seyahat belgelerinin hazırlanmasını veyahut hazırlanmış belgelerin teminini de bu fiiller başka bir suç oluştursa bile bağımsız suç olarak düzenlemiştir. Ayrıca bu suçlara teşebbüsün de tamamlanmış suçlar gibi cezalandırılması, suçun işlenmesinde kullanılan taşıtlar ve bu fiil nedeniyle elde edilen maddî menfaatlerin müsadere edilmesi öngörülmüştür.

Maddenin üçüncü fıkrasında suçların, örneğin taşıma kapasitesinin çok üzerinde bir gemiye veya uçağa göçmen yüklenmesiyle, kaçak göçmenlerin yaşam veya vücut bütünlüklerinin tehlikeye sokulması veya bu olasılığın ciddi olarak ortaya çıkması halinde verilecek cezaların yarısı oranında, ölüm meydana geldiğinde bir katı artırılacağını öngörmektedir. Ancak bu olasılığın ciddi, yani var olan delillere göre gerçekleşmesinin güçlü olması gereklidir. Aynı fıkra, göçmenlerin insanlık veya onur dışı muamele biçimlerine, örneğin çok kötü taşıma koşullarına tâbi kılınmalarını ayrıca bir ağırlatıcı neden saymaktadır.

Maddenin son fıkrasında suçun örgütler tarafından işlenmesi halinde faille verilecek cezaların bir katı oranında artırılması öngörülmüştür.

Türk Ceza Kanununa eklenmesi öngörülen 201/b maddesinde ise, “Sınır aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine” Ek “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”ün gereğini yerine getirmek üzere düzenlenmiştir.

Şimdiye kadar özellikle kadın ve çocukların sömürülmelerini önlemek ve bu eylemlerle mücadele etmek üzere meydana getirilmiş çeşitli milletlerarası sözleşmeler imzalanmış, kararlar alınmıştır. Ancak anılan Protokolün imzalanmasından önce insan ticaretinin bütün yönlerini göz önünde bulunduran ortak bir metin yoktu. 1990’lı yıllardan itibaren suç örgütlerinin, etkinliklerini sınırlar ötesi alana genişleterek, özellikle kadın, çocuk ve insan ticaretini örgütledikleri ve insanları bu uygar dünyada âdeta esarete tâbi kıldıkları görülmektedir. İşte bu nedenle, Protokolün öngördüğü suçlara hukuk sistemimizde de yer verilmesi uygun görülmüştür.

Maddenin öngördüğü maddî unsurlar, kadın, çocuk veya diğer insanların tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmalarıdır. Ancak bu hareketler kişileri zorla çalıştırmak, bazı hizmetleri vermeye mecbur kılmak, adı geçenleri esaret veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak yahut beden organlarından bazılarının verilmesine razı etmek maksadıyla icra edilecektir.

Maddenin birinci fıkrası, söz konusu maksatlarla gerçekleştirilecek maddî unsurların belirli araç eylemlere başvurulması suretiyle gerçekleştirilmesini suçun oluşması bakımından gerekli

koşullar olarak saptamıştır. Bu eylemler tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulama, nüfuzu köttüye kullanma, kandırma, mağdurların çaresizliklerinden yararlanma veya mağdurlar üzerinde sahip olunan denetim olanaklarından yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle gerçekleştirilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, belirtilen amaçları elde etmek üzere girişilen ve suçu oluşturan yardımcı eylemler varsa artık, mağdurun rızasının yok sayılacağı belirtilmiştir. Örneğin bir kimşenin organlarını vermek hususundaki rızası, yukarıda belirtilen eylemler sonucunda elde edilmiş ise, suçun oluşması bakımından bu rıza yok sayılacaktır.

Maddenin üçüncü fıkrasında onsekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri yahut barındırılmaları halinde, suçu oluşturan araç fiillerden herhangi birisine başvurulmasa da, faile birinci fıkrada belirtilen cezaların verileceği açıklanmıştır. Bu suretle onsekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla maddenin öngördüğü hareketlere konu kılınmaları suçun oluşmasına olanak verecektir.

Maddenin son fıkrasında, yukarıdaki fıkralarda yazılı suçların örgüt marifetiyle işlenmeleri halinde, faillere verilecek cezaların bir katı oranında artırılması ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiştir.

Madde 3. - Maddenin (A) fıkrasıyla, 2908 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılan 11 inci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Yapılan bu düzenleme ile Türkiye’de kurulan derneklerin yurt dışında faaliyette bulunmalarına ilişkin esas ve usuller gösterilmektedir.

Maddenin (B) fıkrasıyla, Kanunun yürürlükten kaldırılan 12 nci maddesi yeniden düzenlenerek, yurt dışında kurulan derneklerin Türkiye’deki faaliyetlerine ilişkin esas ve usuller gösterilmiştir.

Maddenin (C) fıkrasıyla, Kanunun 15 inci maddesi değiştirilerek dernek kütüğü ve kayıt işlerinin, İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı ile valilikler tarafından yürütülmesi amaçlanmıştır.

Maddenin (D) fıkrasıyla, Kanunun 40 inci maddesi değiştirilerek maddeden sivil savunma faaliyetlerine ilişkin yasaklar çıkarılmaktadır. Ülkemizde yaşanan 17 Ağustos 1999 tarihli depremde vatandaşlar tarafından kurulan arama kurtarma derneklerinin yararlı faaliyetlerinin görülmesi sonucunda böyle bir düzenlemeye ihtiyaç hâsıl olmuştur.

Maddenin (E) fıkrasıyla, Kanunun 45 inci maddesi değiştirilerek, derneklerin denetiminde beyan usulü getirilmiş ve yerinde denetim uygulaması değiştirilmiştir. Ancak, derneklerin gerekli görülen durumlarda İçişleri Bakanlığı Dernekler Daire Başkanlığı personeli veya Teftiş Kurulu, mülkî idare amirleri ve ilgili olan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından denetlenmesi öngörülmektedir. Bu denetleme sonuçlarının İçişleri Bakanlığına bildirilmesi ve böylece derneklere ait bilgilerin icracı birim olan İçişleri Bakanlığında tek arşivde toplanması mümkün kılınmıştır.

Ayrıca “Denetimler sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi halinde, ilgili mülkî amirlik durumu derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirir” hükmü getirilmiştir.

Maddenin (F) fıkrasıyla, Kanunun 46 ncı maddesi değiştirilerek, derneklerle ilgili hizmetlerin daha etkili ve koordineli bir şekilde sunulması ve denetiminin daha etkin olarak yerine getirilmesi

için, İçişleri Bakanlığı merkez teşkilâtında bir “Dernekler Daire Başkanlığı”nın kurulması amaçlanmıştır.

Maddenin (G) fıkrasıyla, Kanunun 62 nci maddesi değiştirilerek, çağımızdaki hızlı ekonomik ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayabilmek ve kanunda fazla ayrıntılı düzenlemeye gidilmesini önlemek amacıyla, dernekler tarafından tutulacak defterler ile ilgili usul ve esasların İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi ve bu defterlerin noterden tasdikli olması zorunluğa getirilmiştir.

Maddenin (H) fıkrasıyla, Kanunun 73 üncü maddesi değiştirilerek, derneklerin, merkez ve taşradaki hizmet ve denetimlerinin etkin bir şekilde yürütülebilmesi için oluşturulacak merkez ve taşra birimlerinin düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 4. - Maddenin (A) fıkrasında yapılan değişiklikle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde düzenlenen ayrımcılık yasağı ve Ek 1 no.lu Protokolle güvence altına alınan mülkiyet hakkının korunması ilkeleri ile uyum sağlanmıştır. Böylece, cemaat vakıflarının taşınmaz mal edinebilme ve taşınmazları üzerinde her türlü tasarrufta bulunabilmelerine olanak sağlanmıştır.

Avrupa Birliği müktesebatı, azınlıkların buldukları ülkelerde diğer vatandaşlara göre ayrımcı muameleyle tâbi olmamaları, başka bir deyişle, çoğunluğa mensup kişiler gibi tüm haklardan yararlanmalarını öngörmektedir. Avrupa Birliğinin Ülkemize ilişkin Katılım Ortaklığı Belgesinde, kısa ve orta vadeli öncelikler arasında tüm vatandaşların sosyal, dinî, ekonomik ve kültürel haklarının geliştirilmesi ve farklı muameleyle maruz kalmamaları öngörülmüştür.

Maddenin (B) fıkrasıyla, 227 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye bir ek madde eklenerek Türkiye’de şube açmış ve açma arzusunda bulunan vakıfların faaliyetleri yasal düzenlemeye kavuşturulmuştur.

Madde 5. - Maddenin (A) fıkrasıyla Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası değiştirilerek, yabancıların toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenlemeleri konusunda İçişleri Bakanlığından izin almaları yolundaki sistem aynen korunmakla birlikte, toplantı ve gösteri yürüyüşlerine konuşmacı olarak katılma veya afiş, pankart, resim, flama, levha, araç ve gereçler taşıyarak katılma ve etkinliklerde yer alabilmeleri için mevcut olan izin usulü kaldırılarak yerine bildirim usulü getirilmiştir.

Maddenin (B) fıkrasında yapılan değişiklikle, Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan bildirim süresi 72 saatten 48 saate indirilmiştir.

Madde 6. - Maddenin (A) fıkrasıyla, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa 445 inci maddesinden sonra gelmek üzere 445/A maddesi eklenerek, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, ulusal mahkemelerimiz tarafından kesin olarak verilen veya kesinleşmiş olan bir kararın İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin saptanması ve ihlâlin niteliği ve ağırlığı bakımından Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilmiş olan tazminatla giderilemeyecek sonuçlar doğurduğunun anlaşılması hali, muhakemenin iadesi sebepleri arasına alınmıştır.

Öte yandan, maddede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlâl kararı üzerine muhakemenin iadesi talebinde bulunabilecekler ile bu talebin incelenme usulü de düzenlenmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen ihlâl kararları üzerine Yargıtay Birinci Başkanlığına yapılacak muhakemenin iadesi talebinin incelenmesi, işin önemi gözetilerek Yargıtay Hukuk

Genel Kuruluna bırakılmış ve başvuruda bulunma süresi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren hak düşürücü süre niteliğindeki bir yılla sınırlandırılmıştır. Bu süre, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 44 üncü maddesi anlamında kararın kesin nitelik kazandığı tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince saptanan ihlâlin sonuçları tazminatla giderilmiş veya talep süresi içinde yapılmamış ise muhakemenin iadesi talebinin reddedileceği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince saptanan ihlâlin sonuçları tazminatla giderilmediği takdirde ise, dosyanın kararı veren mahkemeye gönderileceği belirtilmiş ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun muhakemenin iadesi talebi konusundaki kararlarını duruşma yapmaksızın kesin olarak vereceği hükme bağlanmıştır.

Maddenin (B) fıkrasıyla, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa eklenen 445/A maddesine uyum sağlamak amacıyla aynı Kanunun 448 inci maddesine fıkra eklenerek, söz konusu madde hükmü saklı tutulmuştur.

Madde 7. - Maddenin (A) fıkrasıyla, kesinleşmiş bir ceza hükmünün Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğinin saptanması ve ihlâlin niteliği ve ağırlığı bakımından Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilmiş tazminatla giderilemeyecek sonuçlar doğurduğunun anlaşılması halî, hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi nedeni olarak hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan maddede, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlâl kararı üzerine yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilecekler ile bu istemin incelenme usulü de düzenlenmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen karar üzerine Yargıtay Birinci Başkanlığına yapılacak yargılamanın yenilenmesi isteminin incelenmesi, işin önemi gözetilerek Yargıtay Ceza Genel Kuruluna bırakılmakta ve başvuruda bulunma süresi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının verilmesi tarihinden itibaren hak düşürücü süre niteliğindeki bir yılla sınırlandırılmaktadır. Bu süre, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 44 üncü maddesi anlamında kararın kesin nitelik kazandığı tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulunca, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince saptanan ihlâlin sonuçlarının tazminatla giderilmiş olduğu veya istemin süresi içinde yapılmadığı tespit edilirse yargılamanın yenilenmesi istemi reddedilecek; aksi halde, dosya hükmü veren mahkemeye gönderilecektir. Maddede ayrıca, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun yargılamanın yenilenmesi istemi konusundaki bu kararlarını duruşma yapmaksızın vereceği ve bu kararların kesin olacağı hükmüne yer verilmektedir.

Maddenin (B) fıkrasıyla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa eklenen 327/a maddesine uyum sağlamak amacıyla aynı Kanununun 35 inci maddesine fıkra eklenerek, söz konusu madde hükmü saklı tutulmuştur.

Madde 8. - Maddenin (A) fıkrasıyla, 3984 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde değişiklik yapılarak Türkiye'nin Avrupa Birliğine üyelik sürecinde Katılım Ortaklığı Belgesi ile Ulusal Program hedefleri doğrultusunda, bireysel hak ve özgürlükler çerçevesinde kültürel yaşam alanının genişletilmesi amaçlanmıştır. Bu düzenlemeyle, Anayasanın 26 ve 28 inci maddelerinde 4709 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle paralellik sağlanmıştır. Bu değişiklik, Türkiye'nin kurucu üyesi ol-

duğu Avrupa Konseyi çerçevesindeki uluslararası sözleşmeler ile Kopenhag Siyasî Kriterlerine de uymaktadır. Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda 4756 sayılı Kanunla yayın ilkelerine ilişkin yapılan değişiklikle, radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması esas olmakla birlikte, Türk vatandaşlarına günlük yaşamda kullandıkları farklı dil ve lehçelerde yayın yapılması imkânı getirilmiştir. Ayrıca bu yayınların, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamayacağı vurgulanmıştır.

Maddenin (B) fıkrasıyla, yayın ilkeleri arasında bulunan (v) bendinde bulunan ve mutlak yorumlara neden olabilecek “yayınların karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa ve şiddet eğilimlerini körükleyici” ibaresi, madde metninden çıkarılarak bu bent yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin (C) fıkrasıyla, yapılan diğer bir değişiklikle yeniden iletim konusu açıklığa kavuşturularak yeniden iletimin usul ve esaslarının Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Madde 9. – Maddenin (A) fıkrasıyla, Basın Kanununun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (6) numaralı bendinde geçen “bu Kanunun ek birinci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar” ibaresi, “bu Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlar” şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca maddenin (B), (C), (D), (E), (F), (G) ve (H) fıkralarında yapılan değişikliklerle, 5680 sayılı Kanunun 21, 22, 24, 25, 30, 33 ve 34 üncü maddelerinde yer alan para cezaları güncellenerek caydırıcılık sağlanmış ve bu maddelerde yer alan hürriyeti bağlayıcı cezalar madde metninden çıkartılmıştır.

Madde 10. – Maddenin (A) fıkrasıyla, 2559 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin (D) bendi değiştirilerek, polis tarafından kapatılabilecek umuma açık yerler ve kapatılma esasları yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin (B) fıkrasıyla, Kanunun 9 uncu maddesi değiştirilerek, Anayasanın kişi hürriyeti ve güvenliğine ilişkin 19 uncu maddesi ile özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığına ilişkin 20 ve 21 inci maddelerinde 4709 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle uyum sağlanmıştır.

Maddenin (C) fıkrasıyla, Kanunun 11 inci maddesinin (C) bendi yeniden düzenlenmiş, değişen teknoloji ve görüntülü ve sesli aletlerin niteliğinin değişmesi nedeniyle bütün bu araçları kapsayacak şekilde yeni hükümler öngörülmüştür.

Maddenin (D) fıkrasıyla, Kanunun eğlence yerlerine girebilecek ve buralarda çalışabilecek kişilerle ilgili 12 nci maddesi değiştirilerek, maddedeki umuma açık yerlere ilişkin ibareler değiştirilmiş ve güncel hale getirilmiştir. Ayrıca, Ülkemiz tarafından da onaylanan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gereği, onsekiz yaşından küçüklerin çocuk sayılması nedeniyle ve çocukları korumak amacıyla dinlenme ve eğlence yerlerinde çalışabilecek kişilerin yaş sınırının onsekize çekilmesine ilişkin hüküm getirilmiştir. Bu düzenleme ile kadınların bu gibi yerlerde çalışabilmeleri için öngörülmüş olan mülki âmirin izin verme yetkisi kaldırılmış ve kadın erkek ayrımcılığı önlenmiştir. Ayrıca, kanunlarımızda erginlik yaşı olarak kabul edilen onsekiz yaş esas alınmış ve böylece onsekiz yaşını dolduran kadın erkek herkesin her alanda çalışabilmelerine imkân tanınmıştır.

Maddenin (E) fıkrasıyla, Kanunun yakalama yetkisine ilişkin 13 üncü maddesi yeniden düzenlenmekte ve bu maddenin birinci fıkrasında kolluk kuvvetlerine yakalama yetkisini veren durumlar belirtilmektedir.

İki ve üçüncü fıkraları muhafaza edilen maddenin dördüncü fıkrası değiştirilmiştir. Buna göre, yakalanan kişilerden yalnızca uyuşturucu kullananlar ile sarhoş olanlar değil, zor kullanılarak yakalanan kişiler ile hakkında suç soruşturması yapılacakların sağlık durumlarını gösteren doktor raporları alınacaktır.

Maddenin beşinci fıkrası ile yakalanan kişiye, yakalanma sebebinin bildirilmesi yükümlülüğü ayrıntılı biçimde gösterilmiştir.

Maddenin altıncı fıkrası, Anayasanın 19 uncu maddesinde yapılan değişiklik doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, adli bir işlem nedeniyle yakalanan kişinin durumu istediği kanunî yakınına derhal bildirilecektir.

Maddenin yedi, sekiz ve dokuzuncu fıkraları birleştirilerek yedince ve son fıkra olarak yeniden düzenlenmiştir. Burada, “sanık” ibaresi yerine “suç şüphesi altında olanlar” ibaresi, “haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler, ilgili kuruma gönderilir.” ibaresi yerine “haklarında ıslah veya tedavi tedbiri alınması gerekenler, ilgili kurum tarafından teslim alınır.” ibaresi getirilmiştir.

Maddenin (F) fıkrasıyla, Kanunun Ek 1 inci maddesi değiştirilerek, umumî veya umuma açık yerler ile umuma açık niteliğindeki ulaşım araçlarında, gerçek kişi veya toplulukların kırksekiz saat önceden mahallin en büyük mülkî âmirine yazılı bildirimde bulunarak, oyun ve temsil verebileceği veya çeşitli şekillerde gösteri yapabileceği konusu düzenlenmiştir.

Ayrıca, bu temsil ve gösterilerde devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzene veya genel ahlâka aykırı bir durum tespit edildiğinde, mahallin en büyük mülkî âmirinin derhal Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunacağı hükmüne yer verilmiştir. Yapılacak bildirimde, temsil veya gösteriye katılan yönetici ve diğer kişilerin kimlik, ikametgâh ve tabiiyetlerinin belirtileceği öngörülmüştür.

Madde 11. – Maddenin (A) fıkrasıyla, 2923 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi hususundaki yasal engel kaldırılmıştır. Bu çerçevede Kanunun adı “Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun” olarak değiştirilmiştir.

Maddenin (B) fıkrasıyla, Kanunun amaç maddesi buna paralel olarak yeniden düzenlenmiştir.

Maddenin (C) fıkrasıyla, söz konusu dil ve lehçelerin öğrenilebilmesi için 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak kaydıyla, özel kurslar şeklinde Millî Eğitim Bakanlığı denetiminde açılabilmesi imkânı getirilmiştir. Ayrıca bu kursların, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamayacağı vurgulanmıştır.

Madde 12. – Maddenin (A) fıkrasıyla, 2908 sayılı Dernekler Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan, “Belli bir kurum veya kuruluşta çalışanlar bile, belli bir mesleğe mensup olan kamu hizmeti görevlileri, ancak üyelerinin ortak sosyal, ekonomik, dinlenme, kültürel ve meslekî ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ve sadece il ve ilçe merkezlerinde, dernek kurabilirler. Bu dernekler yukarıda belirtilen amaçlar dışında faaliyette bulunamazlar.” hükmü yürürlükten kaldırılmıştır.

Aynı Kanunun 47 nci maddesinde yer alan “Kamu yararına çalışan derneklerin hesapları ve bu hesaplarla ilgili belge ve defterleri, gerekli görülen hallerde, Maliye Bakanlığınca da denetlenir.” hükmü, - 45 inci maddeye göre dernekler amaç ve faaliyetleriyle ilgili olan bakanlıklar tarafından zaten denetlenebileceğinden - gereksiz bulunarak yürürlükten kaldırılmıştır.

Ayrıca bu Kanunun 56 ncı maddesinde yer alan “Aynı öğretim kurumlarında olsa bile iki yıl, sömestr usulü uygulanan yükseköğretim kurumlarında bu süreyi dolduran, sömestr sayısı kadar sınıfta kalan veya buldukları öğretim kurumlarını normal bitirme senesinden iki sene sonrasına kadar bitirmemiş olan öğrenciler; öğrenci derneklerine başkan olamaz, yönetim, denetleme kurullarında ve diğer organlarda görev alamaz, dernek adına öğrenci temsilciliğine seçilemezler. Seçildikten sonra, yukarıda belirtilen hallere düşenler, daha önce kazandıkları sıfatları kaybedenler.” hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece öğrenci sayılan kişilere derneklerle ilgili olarak konulan yasaklar ortadan kaldırılmıştır.

Maddenin (B) fıkrasıyla, Basın Kanununun 31 ve Ek 3 üncü maddeleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

Maddenin (C) fıkrasıyla, Polis Vazife ve Salâhiyetleri Kanununun 11 inci maddesinin son fıkrasında, video ve ses bantlarını ticarî maksatla doldurana gerçek ve tüzel kişilerin bu bantlarının birer adedini piyasaya çıkarılmadan önce mahallin en büyük mülkî âmirine verme zorunluluğunu getiren hükmü ile mülkî âmirliğe tevdi edilen bu görev Kültür Bakanlığı bünyesinde bulunan Telif Hakları Genel Müdürlüğünce yürütüldüğünden söz konusu hüküm kaldırılmıştır.

Maddenin (D) fıkrasıyla, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun serbest bölgelerde kuruluş-tan itibaren on yıl süreyle 5.5.1983 tarihli ve 2822 sayılı Kanunun grev ve lokavt ile arabuluculuk hükümlerinin uygulanmayacağına ilişkin geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 13. – Milletvekili Genel Seçiminin 3 Kasım 2002 tarihinde yapılması düşünülmüştür.

Geçici Madde 1. – Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce bu Kanunun 1 inci maddesinin (A) fıkrası kapsamına giren ve Türk Ceza Kanunu, 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ve 6831 sayılı Orman Kanununda yer alan suçlardan dolayı idam cezası verilen hükümlülerin dosyaları hakkında yapılacak işlemler açıklanmıştır. Ayrıca askerî mahkemeler Askerî Ceza Kanunu dışında Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlara göre de idam cezası verebileceklerinden, haklarında askerî mahkemelerce bu Kanunun 1 inci maddesinin (A) fıkrası kapsamına giren Türk Ceza Kanunu, Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile Orman Kanunu uyarınca idam cezası verilmiş hükümlüler yönünden yapılacak işlemler belirtilmiştir.

Geçici Madde 2. – Maddeyle bu Kanunun 6 ve 7 nci maddelerinin, bu maddelerin yürürlüğe girdiği tarihten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine bu Mahkemece verilecek kararlar hakkında uygulanacağı belirtilmiştir.

Geçici Madde 3. – Bu Kanunda öngörülen yönetmeliklerin, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içerisinde yürürlüğe konulacağı belirtilmiştir.

Madde 14. – Teklifin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları nedeniyle yargılamanın yenilenmesi ile ilgili 6 ve 7 nci maddelerinin bu Kanunun yayımı tarihinden bir yıl sonra, diğer hükümlerinin ise yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

Madde 15. – Yürütmeye ilgilidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 2/1020

Karar No. : 21

31.7.2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 29.7.2002 tarihinde Tali Komisyon olarak Anayasa, Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor, İçişleri, Sağlık-Aile Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna, Esas Komisyon olarak Adalet Komisyonuna gönderilen "Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Denizli Milletvekili Beyhan Aslan, Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek ile Kırıkkale Milletvekili Nihat Gökbuluğ'un; Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi" (2/1020) Komisyonumuzun 30.7.2002 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Toplantımıza Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk, Devlet Bakan Sayın Nejat Arseven, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları, RTÜK, Yüksek Seçim Kurulu, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü yetkilileri katılmışlardır.

Teklifin, 30.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Anayasa değişikliği; 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu ile 3.12.2001 tarihli ve 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı çerçevesinde yapılması gerekli tedbirlerle ilgili olarak çeşitli kanunlarda değişikliklerin gerçekleştirilmesi amacıyla hazırlandığı genel gerekçesinde belirtilmektedir.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerde; Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk ve Devlet Bakanı Sayın Nejat Arseven tarafından Teklifin bir an önce yasalaşmasının özellikle Avrupa Birliğine üyelik görüşmelerine başlanması açısından önemine dikkat çekilmiştir. Türkiye'nin hukuk düzenini geliştirmesi için yapması gerekenlerle Avrupa Birliğine üyelik için yapması gerekenler arasında özdeşlik olduğu ifade edilmiştir. 4709 sayılı Kanunla gerçekleştirilen Anayasa değişikliğinden sonra idam cezası ile ilgili olarak uygulamada mahkemelerin önündeki belirsizliğin kaldırılmasının gerektiği belirtilmiştir.

Komisyon Üyelerimizce, Teklifin Esas Komisyon olarak Anayasa Komisyonunda görüşülmemesinin doğru olmadığı söylenmiştir. Avrupa Birliğine ekonomik entegrasyonu büyük ölçüde sağlayan Türkiye'nin başka alanlara da bu entegrasyonu taşınması gerektiği, aksi halin gerilemeye neden olacağı ifade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi üzerindeki görüşmelerde idam cezasının yer aldığı kanunların tek tek sayılması gerektiği, yapılan düzenlemenin bu nedenle Anayasaya aykırı olduğu ayrıca Anayasanın 10 uncu maddesine aykırı düzenleme içerdiği belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerden sonra madde oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin, Türk Ceza Kanununda değişiklik öngören 2 nci, Dernekler Kanununda değişiklik öngören 3 üncü, Vakıflar Kanununda değişiklik öngören 4 üncü, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri

Kanununda değişiklik öngören 5 inci, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda değişiklik öngören 6 ncı, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda değişiklik öngören 7 nci, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda değişiklik öngören 8 inci, Basın Kanununda değişiklik öngören 9 uncu, Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda değişiklik öngören 10 uncu, Yabancı Dil Eğitim ve Öğretimi Kanununun adını "Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun" şeklinde değiştiren ve Kanunda değişiklikler öngören 11 inci, yürürlükten kaldırılan hükümleri düzenleyen 12 nci maddesi Komisyonumuzca sırasıyla görüşülmüş ve yapılan oylama sonucunda oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 13 üncü Maddesi Milletvekili Genel Seçiminin 3 Kasım 2002 Pazar günü yapılacağını içermektedir. Bu konu ile ilgili Komisyonumuzca üç adet önerge görüşülerek seçimin 3 Kasım 2002'de yapılması karara bağlandığından, bu maddenin Teklif metninden çıkarılması ve Teklif başlığının da bu yönde düzeltilmesi için bir önerge verilmiş, teklif sahipleri de bu önergeye iştirak etmişlerdir. Önerge Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiş, teklifin başlığı önerge doğrultusunda değiştirilmiş ve 13 üncü madde bu suretle Teklif metninden çıkarılmıştır.

Teklifin Geçici 1, 2, ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

13 üncü maddenin çıkarılması nedeniyle yürürlük madde 13, yürütme madde 14 olarak oya sunulmuş ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz havalesi gereği Esas Komisyon olan Adalet Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Turhan Tayan</i>	<i>Necdet Saruhan</i>	<i>Mehmet Nacar</i>
Bursa	İstanbul	Kilis (Muhalifim)
Kâtip	Üye	Üye
<i>E. Cenap Gülpmar</i>	<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Salih Çelen</i>
Şanlıurfa	Amasya	Antalya
Üye	Üye	Üye
<i>Şaban Kardeş</i>	<i>İsmail Alptekin</i>	<i>Ayvaz Gökdemir</i>
Bayburt	Bolu	Erzurum
(Muhalifim)	(Bazı maddelere muhalifim)	(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Edip Özgenç</i>	<i>Cahit Tekelioğlu</i>	<i>Cavit Kavak</i>
Mersin	Mersin	İstanbul
	(Bazı maddelere muhalifim)	
Üye	Üye	Üye
<i>Osman Kılıç</i>	<i>Mustafa Verkaya</i>	<i>Nevzat Yalçıntaş</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
	(Muhalifim)	(1 inci maddeye muhalifim)

Üye <i>Işın Çelebi</i> İzmir	Üye <i>Rahmi Sezgin</i> İzmir	Üye <i>Mustafa Kamalak</i> Kahramanmaraş (Muhallifim)
Üye <i>Çetin Bilgir</i> Kars	Üye <i>Bülent Arınç</i> Manisa (Bazı maddelerine muhalifim)	Üye <i>İsmail Çevik</i> Nevşehir (Muhallifim)
Üye <i>Mehmet Kundakçı</i> Osmaniye (Bazı maddelerine muhalifim)	Üye <i>Metin Bostancıoğlu</i> Sinop Üye <i>Ali Naci Tuncer</i> Trabzon	Üye <i>Şeref Malkoç</i> Trabzon

MUHALEFET ŞERHİ

Anavatan Partisi Genel Başkanı Sayın Mesut Yılmaz tarafından Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Gurubu bulunan Siyasî Parti liderlerine destek olunması amacıyla takdim edilmiştir. Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli Kanun Teklifi içerisinde bir takım maddelerin demokratikleşme ve Ulusal Programda yer alan maddeleri içerdiği, bu sebeple destek olunabileceği belirtilmiştir. Bu teklifi yetkili kurullarda incelenmesi, destek olunabilecek maddelerin yanı sıra yeni önerilerle katkı temin edilebileceği belirtilmiş, bu konudaki çalışmaların 27 Temmuz 2002 tarihinde tekrar görüşmek suretiyle kesinleşmesi kararlaştırılmıştır.

Liderlerin bu konudaki mutabakatına rağmen kararlaştırılan süre dolmadan ve çalışmalar tamamlanmadan Kanun Teklifi Anavatan Partisi Grubu tarafından Meclise verilmiştir. Bu suretle partimizin desteği ve katkısı hususunda bir talep olmamıştır. Partimizin katkısını talep etmeyen Kanun Teklifi sahiplerine destek temin etmemiz bahis konusu değildir.

Kanun Teklifinde yer alan İdam Cezasının Terör Suçlarının kaldırılması, başka dilde yayın ve öğrenim hakkını kabulüne ilişkin taleplere bizler başından beri karşı olduğumuzu ve kabul etmeyeceğimizi belirtmiş bulunuyoruz. Bu görüşümüz doğrultusunda da İdam Cezasının terör suçları için kaldırılmasına karşıyız.

Ayrıca Kanunun maddesinin düzenleniş biçimi itibarıyla idam cezasının müebbet ağır hapis cezasına dönüştüren düzenleme ile cezanın infazının ölüncüye kadar devam edeceği hükmünün Anayasanın 138 inci ve TCK'nun 2 inci maddesi karşısında uygulanamayacağı göz önüne alınarak tarafımızdan kabul edilmemektedir.

Kanun Teklifinin 4 - A maddesi ile cemaat vakıflarına ilişkin düzenleme Lozan anlaşması ile tesbit edilen azınlıklara sağlanacak haklar çerçevesinde bulunmadığı gibi, gerekçede belirtilen ayrımcılık anlamında da değerlendirilmemesi mümkün bulunmamaktadır.

Kanun Teklifinin 6-A ve 7-A maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının İadeyi Muhakeme sebebi olarak kabul etmesi Türk yargı yetkisine müdahale anlamı taşımaktadır. Bu hususta kimi Avrupa Birliği Ülkelerinde bu konuda hiçbir düzenleme bulunmazken kimi ülkelerde halen yasa çalışmaları sürmektedir. Bilindiği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yerleşik itihatlarıyla da sabit olduğu üzere bir temyiz merci değildir. Teklif ile getirilmek istenen değişikliği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinden kaynaklanan hukukî bir hükümlülük olmadığı da açıktır. Öte yandan ulusal programda böyle bir taahhüdümüz bulunmamaktadır ve Avrupa Birliğinin Türkiye'den de böyle bir talebi yoktur.

Teklifin 8 inci maddesi ile Radyo Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü Maddesinde getirilen değişiklikle ülkemizde varolan etnik grupların Türkçenin dışında dil ve lehçelerde Televizyon ve Radyo yayını yapmalarına imkân sağlanması amaçlanmakta, bu suretle farklı toplum kesimlerinden azınlık oluşturma yolu açılacak, ayrı dil konuşurma tarih yazma yöntemiyle de üniter devlet yapımının bozulması ve milli bütünlüğün parçalanması doğabilecektir. Kaldı ki bu husus Anayasanın 3 üncü Maddesinin birinci fıkrasına açıkça aykırıdır.

Teklifin 11 inci Maddesiyle Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun adı "Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir. Kanun Teklifi ile Kanunun 1 inci maddesinin ve 2 inci maddesinin (a) bendinin değiştirilmesi öngörülmüştür. Bu husus öncelikle Anayasanın 42 inci maddesinin 9 uncu fıkrasına açıkça aykırıdır. Yine Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun 2 inci maddesinin A bendine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Bu durum ise devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne ve Üniter Devlet yapısına aykırı olup, etnik grup ve azınlık yaratmaya matuftur.

Kanun Teklifinin 1 inci Maddesinin ve 6 ve 7 inci maddelerinin uygulanmasına yönelik geçici 1 inci ve 2 inci maddelerine ve ilgili maddelere bahsettiğimiz gerekçelerle muhalifiz.

Yukarıda kısaca belirtmiş olduğumuz gerekçelerle Kanun Teklifine muhalifiz.

Saygıyla arz olunur.

Mehmet Nacar
Kilis

Mustafa Verkaya
İstanbul

İsmail Çevik
Neveşehir

Şaban Kardeş
Bayburt

Cahit Tekelioğlu
Mersin

Mehmet Kundakçı
Osmaniye

MUHALEFET ŞERHİ

D) Teklifin 1 inci maddesi Anayasaya aykırıdır:

- 1) Teklifin 1 inci maddesi Anayasanın 38/9. maddesine aykırıdır
- 2) Söz konusu madde, Anayasanın " eşitlik ilkesine", 10. maddesine aykırıdır.

B) Teklifin, 1. maddesi eksiktir:

Çünkü, Askerî Ceza Kanununun 26 (yirmi altı) maddede öngördüğü idam cezalarını kaldırılmamaktadır.

II) Teklifin 2. maddesinin (B) fıkrasıyla Türk Ceza Kanununa eklenen 201/a maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "...fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca..." bölümü:

- 1) Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan "tek fiile tek ceza" ilkesine aykırıdır.

2) Anayasanın 2. maddesinde yer alan "adalet ilkesine" aykırıdır.

1- Türk Ceza Kanununun 79. maddesi ile çatışmaktadır.

II) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri :

A) Anayasanın 2. maddesine "hukuk devleti ilkesine" 90. son maddesine ve 138. maddesinin 1. ve 2. fıkralarına aykırıdır.

1) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri Anayasanın 2. maddesine, "hukuk devleti" ilkesine aykırıdır.

Hukuk devletinin temel özelliği, önceden hukuka uygun olarak konulmuş kurallara bizzat devletin kendisinin de uymuş olmasıdır.

Burada önceden konulmuş olan kural A.İ.H.S. dir ve bu sözleşmeye göre A.İ.H.M nin vermiş olduğu karardır.

A.İ.H.M. tarafından verilmiş olan kararların, iadeyi muhakeme sebebi sayılabilmesi için Yargıtay Hukuk veya Ceza Genel Kurulunca bir ön incelemeye tabi tutulması, hukuk devleti ilkesine aykırı düşer.

2) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri Anayasanın 90. maddesinin son fıkrasına aykırıdır:

Anayasanın 90. maddesinin son fıkrasına göre "...milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz".

A.İ.H.M. nin, böyle bir antlaşmaya dayanılarak verilen bir kararın, iadeyi muhakeme sebebi sayılabilmesi için, yüksek yargı bünyesindeki bir kurul da olsa, bir ara organ tarafından incelenip karar verilmesi kanaatimce, Anayasanın 90. maddesinin son fıkrasına aykırı düşer.

3) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri Anayasanın 138. maddesinin 1. ve 2. fıkrasına aykırıdır:

a) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri Anayasanın 138. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "hâkimlerin bağımsızlığı" ilkesi ile "hâkimler...Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler" hükmüne aykırıdır. Çünkü yeniden yargılama yapacak olan hâkim (mahkeme), "bağımsız" olarak, "Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatine göre" değil Yargıtay ceza veya hukuk genel kurulunun görüşüne göre karar verecektir.

b) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri Anayasanın 138. maddesinin 2. fıkrasına aykırıdır: Anayasanın 138. maddesinin 2.fıkrasına göre "hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz".

Bir üst kurulun görüş bildirmesi , kanaatimce alt mahkemeler için "görüş bildirmek" ten, "telkinde bulunmak" tan çok daha önemli bir şeydir.

B) Teklifin (6.) ve (7.) maddeleri eksiktir. Çünkü bu maddeler, Anayasa mahkemesi kararları ile idari yargı kararlarının, A.İ.H.M tarafından Türkiye'nin aleyhine bozulması halinde nasıl bir uygulama yapılacağını belirtmemektedir. Bize göre hem CUMUK'a hem de HUMK'na iadeyi muhakeme sebebi (yargılanmanın yenilenmesi nedeni) olarak, "Millî mahkeme kararının Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı bulunması" hükmünün eklenmesi gerekli ve yeterlidir.

Prof. Dr. Mustafa Kamalak

Kahramanmaraş

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1.- Teklifin 1 inci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2.- Teklifin 2 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Teklifin 3 üncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4.- Teklifin 4 üncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5.- Teklifin 5 üncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6.- Teklifin 6 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7.- Teklifin 7 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8.- Teklifin 8 inci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9.- Teklifin 9 uncu Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10.- Teklifin 10 uncu Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11.- Teklifin 11 inci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12.- Teklifin 12 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1.- Teklifin geçici 1 inci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2.- Teklifin geçici 2 nci Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3.- Teklifin geçici 3 üncü Maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13.- Teklifin 14 üncü maddesi 13 üncü Madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14.- Teklifin 15 inci Maddesi 14 üncü Madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

30.7.2002

Esas No. : 2/1020

Karar No. : 32

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Denizli Milletvekili Beyhan Aslan, Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek ile Kırıkkale Milletvekili Nihat Gökbulut’un Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” 29.7.2002 tarihinde Başkanlığımızca Komisyonumuza havale edilmiş ve Komisyonumuz 30.7.2002 tarihli 23 üncü toplantısında İçişleri ve Adalet Bakanlıkları temsilcilerinin de katılımıyla Teklifi inceleyip görüşmüştür.

Teklif,

1. Avrupa Birliğine üyelik sürecinde, Birliğe uyumla ilgili olduğu düşüncülen bazı yasalarda değişiklikler öngörmekte,

2. Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 tarihinde yapılmasını hüküm altına almaktadır.

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde, Teklifin lehinde olan milletvekilleri, Teklifte öngörülen düzenlemelerin, Avrupa Birliğine üyelik sürecinde çok önemli bir adım teşkil ettiğini ve bu nedenle Teklifin bir an önce kanunlaşması gerektiğini belirtmişlerdir.

Teklifin aleyhinde olan milletvekilleri, Türkiye'nin dünya milletler ailesinin şerefli bir üyesi olduğunu, bu nedenle de, uluslararası ilişkilerde eşitlik ve mütekabiliyet ilkelerine uygun muamele görmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Getirilen düzenlemelerin, teslimiyetçi bir anlayışa dayanmaları ve ülkenin millî birlik ve bütünlüğüne aykırı hükümler taşımaları nedeniyle bütün olarak kabul edilmeleri mümkün değildir.

Teklifin geneli üzerindeki bu görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi hususu oya konmuş ve maddelere geçilmesi oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyonumuz Tasarı üzerinde tali komisyon olarak belirlenmiş olduğundan, İchtüzüğümüzün 23 üncü maddesine dayanılarak, Teklifin, Komisyonumuzu ilgilendiren maddelerinin görüşülmesiyle yetinilmesi kararlaştırılmıştır. Komisyonumuzu ilgilendiren maddeler ise, 3, 4, 5, 10 ve 12 nci maddeler olarak belirlenmiştir. 3 üncü Madde Dernekler Kanununda; 4 üncü Madde Vakıflar Kanununda; 5 inci Madde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununda; 10 uncu Madde Polis Vazife ve Salahiyet Kanununda değişiklik yapmaktadır. 12 nci Madde ise Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun bazı hükümlerini yürürlükten kaldırmaktadır. Bu maddelerin değiştirdiği Kanunlar ve Kanunlarda yapılan değişiklikler şunlardır :

1. Dernekler Kanunu

Madde 11. – Daha önceden “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” ile kaldırılmış olan 11 inci madde yeniden düzenlenmekte ve Türkiye’de kurulan derneklerin yurtdışında faaliyet gösterme esasları belirlenmektedir.

Madde 12. – Daha önceden “Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” ile kaldırılmış olan 12 nci madde yeniden düzenlenmekte ve yurtdışında kurulan derneklerin Türkiye’de faaliyet gösterme esasları belirlenmektedir.

Madde 15. – Dernekler Kütüğünün Emniyet Genel Müdürlüğü yerine yeni ihdas edilen Dernekler Daire Başkanlığında tutulması esasları getirilmektedir.

Madde 40. – Sivil savunma hizmetleri, yasak dernek faaliyeti olmaktan çıkarılmaktadır.

Madde 39. – Madde kaldırılmakta ve kamu hizmeti görevlilerinin dernek kurma sınırlamaları yok edilmiştir.

Madde 45. – Derneklerin her yıl, kendiliğinden verecekleri beyannameyle sürekli olarak kendi beyanları esas alınmak suretiyle denetlenmeleri imkân dahiline sokulmaktadır.

Madde 46. – Dernekler Daire Başkanlığı ihdas edilmektedir.

Madde 47. – Madde kaldırılmakta ve kamu yararına derneklerin gereksiz olan Maliye Bakanlığınca denetimi uygulamasına son verilmektedir.

Madde 56. – Madde kaldırılmakta ve öğrencilerin dernek üyeliği ve yöneticiliği sınırlamalarına son verilmektedir.

Madde 62. – Dernekler tarafından tutulacak defter ve kayıtların ve bunların içeriklerinin yönetmelikle tesis edilmesi hükmü getirilmektedir.

Madde 73. – Derneklerle ilgili iş ve işlemlerin merkez yerine taşrada görülmesi esası getirilmektedir.

2. Vakıflar Kanunu

Madde 1. – Cemaat vakıflarının taşınmaz mal edinmelerine imkân tanınmaktadır.

Ek Madde 1. – Vakıfların yurtdışı faaliyetleri esasa bağlanmaktadır.

3. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu

Madde 3. – Yabancıların toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeleri ile yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılmaları ayırıştırılmış ve toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemeleri konusunda izin zorunluluğu korunurken, yapılan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılmalarında bildirim yeterli kılınmıştır.

Madde 10. – Bildirim süresi 72 saatten 48 saate indirilmiştir.

4. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu

Madde 8. – İnternet üzerinden sakıncalı yayın yapan yerler polisin kapatabileceği yerler kapsamına alınmaktadır.

Madde 9. – Polisin arama yapabilme yetkisi halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği alanlarla, umumî ve umuma açık yerler ve öğrenci yurtları ve eklentilerini de kapsayacak biçimde genişletilmektedir.

Madde 11. – Değişen teknolojiyle ortaya çıkmış bulunan görüntü ve ses aletleri Kanun kapsamına alınmakta ve bunları satanlara müeyyide getirilmektedir.

Madde 12. – Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerlerle kiraathane ve oyun oynatılan yerlere 18 yaşından küçüklerin girmesi engellenmekte, bu tür yerlerde 21 değil 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması yasaklanmakta ve bu yerlerde kadınların çalışmasına getirilen sınırlamalar kaldırılmaktadır.

Madde 13. – Polisin yakalama yetkisi genişletilmekte, polise “polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlerle karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri yakalama yetkisi” verilmektedir.

Komisyonumuz, Teklifin bu maddelerini oyçokluğu ile kabul etmiştir.

Raporumuz Adalet Komisyonuna sunulmak üzere arz olunur.

Başkan
Mehmet Pak
İstanbul

Başkanvekili
Musa Öztürk
Adana

Kâtip
Hasan Hüseyin Balak
Tokat

(Muhalefet şerhim ektedir)

Üye <i>Hasari Güler</i> Adıyaman (Muhalifim)	Üye <i>Halil İbrahim Özsoy</i> Afyon	Üye <i>Kemal Çelik</i> Antalya
Üye <i>Hüsamettin Korkutata</i> Bingöl	Üye <i>Necmi Hoşver</i> Bolu	Üye <i>Faruk Çelik</i> Bursa
Üye <i>Sebğettullah Seydaoğlu</i> Diyarbakır	Üye <i>Yalçın Kaya</i> İçel (Muhalifim)	Üye <i>Mustafa Zorlu</i> Isparta (Muhalifim)
Üye <i>Hayri Kozakçıoğlu</i> İstanbul	Üye <i>Ali Oğuz</i> İstanbul (Muhalifim)	Üye <i>Mehmet Çimen</i> İzmir
Üye <i>Rifat Serdaroğlu</i> İzmir	Üye <i>Kemal Vatan</i> İzmir	Üye <i>Ali Sezal</i> Kahramanmaraş
Üye <i>Meral Akşener</i> Kocaeli (Muhalifim)	Üye <i>M. Cihan Yazar</i> Manisa	Üye <i>Abdullah Veli Seyda</i> Şırnak

MUHALEFET ŞERHİ

Milliyetçi Hareket Partisi, Avrupa Birliği üyeliğine karşı değildir. Ancak Avrupa Birliği üyeliği sürecinde eşit bir konumda bir ülke olarak algılanmamamız halinde sürece katılmamız doğru değildir. Birliğin tek taraflı istekleri sonucu ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü aleyhine düzenlemeler yapılması hiçbir şekilde kabul edilemez. Anayasamızın başlangıç bölümünde de belirtildiği gibi Türkiye dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesidir. Ülkemiz ancak bu çerçevede, konumda görülebilirse ve ülkemiz çıkarları gözetilebilirse bu hareket desteklenebilir. Parti olarak herhangi bir uluslararası bütünleşme hareketine karşı değiliz. Ancak ülkenin bağımsızlık ve bütünlüğüne zarar verebilecek herhangi bir düzenlemeyi kabul etmemiz mümkün görünmemektedir.

Öte yandan, Parti olarak kamuoyuna da açıklanmış bulunan görüşlerimizde, Avrupa Birliği uyum süreci ile ilgili görülen belirli düzenlemelerin karşısında olduğumuz açıklanmıştır. Bu çerçevede liderler arasında yapılan görüşmelerde, uyum paketinin belirli kısımlarını destekleyebileceğimiz görüşü ifade edilmiştir. Ancak bunun için, pakete katıldığımız hususların ayrı bir paket olarak düzenlemesi gerekirdi. Ne var ki paketin bir bütün olarak sunulmuş bulunması, daha önce açıklanan görüşlerimiz doğrultusunda, paketi desteklemeyeceğimiz sonucunu kendiliğinden doğurmaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği Uyum Yasaları adı altında getirilmiş bu düzenlemelere karşıyız.

<i>H. Hüseyin Balak</i>	<i>Mustafa Zorlu</i>	<i>Mehmet Pak</i>
Tokat	Isparta	İstanbul
<i>Meral Akşener</i>	<i>Hasari Güler</i>	<i>Yalçın Kaya</i>
Kocaeli	Adıyaman	Mersin

Millî Eğitim Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Millî Eğitim Kültür, Gençlik ve
Spor Komisyonu
Esas No. : 2/1020
Karar No. : 20

30.7.2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MELİSİ BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuz; gündeminde yer alan "Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Denizli Milletvekili Beyhan Aslan, Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek ile Kırıkkale Milletvekili Nihat Gökbulut'un; Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi" ni (2/1020), 30.7.2002 tarihli toplantısında görüşmüştür. Bu toplantıya Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı ile RTÜK ve Vakıflar Genel Müdürlüğü yetkilileri katılmıştır.

Komisyonumuz; T.B.M.M. Danışma Kurulunun 29.7.2002 tarih ve 3 Nolu kararını üyelerin bilgisine sunmuştur. Daha sonra İçtüzüğün 23 üncü maddesi hükümleri uyarınca Teklifin; çerçeve 4,8 ve 11 inci maddelerinin Komisyonumuzun ihtisas alanı içinde olup olmadığı müzakeresine başlanmıştır. Yapılan müzakerelerde Teklifin sadece Çerçeve 11 inci maddesinin Komisyonumuzun ihtisas alanı içinde olduğu şeklinde değerlendirilmiştir.

Komisyonumuz; ihtisas alanı içinde gördüğü Çerçeve 11. Maddenin müzakeresine geçmiştir.

Teklifin gerekçesi incelendiğinde Çerçeve 11. Maddenin (A) fıkrasıyla; 2923 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı Dil ve lehçelerin öğrenilmesi hususundaki yasal engelin kaldırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu çerçevede Kanunun adı "Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun " olarak değiştirilmektedir.

Maddenin (B) fıkrasıyla; Kanunun amaç maddesi buna paralel olarak yeniden düzenlenmektedir.

Maddenin (C) fıkrasıyla; söz konusu dil ve lehçelerin öğrenilebilmesi için 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak kaydıyla, Millî Eğitim Bakanlığı denetiminde özel kurslar açılabilmesi imkânı getirilmektedir. Ayrıca bu kursların, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamayacağı ifade edilmektedir.

Bu madde üzerinde Komisyon üyelerinin hemen hemen tamamı söz almış ve görüşlerini ifade etmiştir.

Çerçeve 11. Madde ile; Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun Başlığı ile 1 inci Maddesi değiştirilmekte ve aynı Kanunun 2 inci Maddesine yeni hükümler eklenmektedir.

Bu çerçevede;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 42 inci maddesindeki ilkelere ters düşülmemesi gerekir. Ayrıca Tevhid-i Tedrisat Kanununda dil birliğinin önemine işaret edilmektedir. Bir toplumu Millet yapan en önemli unsurların başında Dil Birliği gelmektedir. Bu Dil Türkçe'dir. 4 bin yıllık Türk Tarihi süresinde farklı birçok, mahalli, yöresel lehçe ve ağızlar kullanılmıştır. Bunlar ülkemizin zenginliğidir. Çünkü dil birliği milleti var eden önemli bir unsurdur. Ülkemizde 50'ye yakın mahalli lehçe ve ağız vardır. Bunların farklı dil olarak algılanması büyük tehlikelere yol açabilir, dil birliğine zarar verebilir, üniter yapıyı tehlikeye sokabilir. Birliğimizin harcı Türkçemizdir.. Önemli olan anadilimiz Türkçemizi, ülkemizin en üca köşesine kadar ve en güzel şekilde öğretebilme çabalarını sürdürmektir. Bu sayede herkesin Türkçe'yi en güzel ve doğru bir şekilde kullanması sağlanmış olacaktır. Türkçemizi hem kuvvetlendirmiş hem de etkinliğini artırmış oluruz.

Atatürk "Türkiye Cumhuriyetinin temeli Kültür'dür" demiştir. Kültürün de ana unsuru ve taşıyıcısı da dildir. Dil, Millî Devletin Millî bir unsurudur. Milletin ortak paydasıdır. Türk milleti olarak Avrupa

Birliğine taraftar olduğumuz bilinen bir gerçektir. Ancak ne kendi millî hassasiyetlerimizden ne kimliğimizden taviz vermemiz mümkün değildir. Avrupa Birliğine bu hassasiyetlerimizle girmemiz esas alınmalı; birliğimize ve bütünlüğümüze zarar verecek unsurlardan kaçınılmalıdır.

Diğer bir görüş olarak da;

Avrupa Birliği Ulusal Programı çerçevesinde; Millî Eğitim Bakanlığının denetiminde özel kursların açılabilmesi gerekliliği ve bunun bir ihtiyaç olduğu ifade edilmiş, çerçeve 11. Madde ile getirilen hükümlerin, Avrupa Birliği adaylık sürecinin bir gereği olmaktan ziyade, kendi milletimizin ihtiyacına cevap veren hükümler olduğu ifade edilmiştir. Yapılan düzenleme ana dili öğrenmenin önündeki engellenimin kaldırılmasından ibarettir şeklinde ifade edilmiştir.

Yapılan bu görüşmelerden sonra çerçeve 11 inci Madde verilen değişiklik önergesi doğrultusunda oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Bu değişiklik önergesi ile Teklifin çerçeve 11 inci Maddesinin C bendinin ikinci paragrafındaki "Ancak Türk Vatandaşlarının " ibaresi "Ancak Türk Vatandaşlarıncı" olarak, yine aynı paragrafın ikinci cümlesindeki "bütünlüğüne " kelimesinden sonra gelmek üzere " ve Resmî Dilin ve Eğitim Dilinin Türkçe olması temeline" ifadesinin eklenmesi suretiyle, ayrıca aynı paragrafın son cümlesindeki "Millî Eğitim Bakanlığınca" ibaresinin de "Bakanlar Kurulunca" olarak değiştirilmiştir.

Teklifin çerçeve 11 inci Maddesi, bu değişik şekliyle Komisyonumuzda oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz ve Komisyonumuzca kabul edilen çerçeve 11 inci Madde Esas Komisyon olan Adalet Komisyonuna gönderilmek üzere Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Abdurrahman Küçük</i> Ankara (Muhalefet şerhim eklidir)	Sözcü <i>Abdülbaki Erdoğan</i> Diyarbakır	Kâtip <i>Mücahit Himoğlu</i> Erzurum (Muhalefet şerhim eklidir.)
Üye <i>Mahmut Göksu</i> Adıyaman	Üye <i>Yahya Çevik</i> Bitlis	Üye <i>İbrahim Halil Oral</i> Bitlis (Muhalefet şerhim var)
Üye <i>Hasan Erçelebi</i> Denizli	Üye <i>Ahmet Cemil Tunç</i> Elazığ	Üye <i>Lütfi Doğan</i> Gümüşhane
Üye <i>Evlîya Parlak</i> Hakkâri	Üye <i>Ahat Andıcan</i> İstanbul	Üye <i>Bozkurt Yaşar Öztürk</i> İstanbul (Yazılı şerhim olacaktır)
Üye <i>Bahri Sipahi</i> İstanbul	Üye <i>Güler Arslan</i> İzmir	Üye <i>Saffet Başaran</i> İzmir
Üye <i>İlhami Yılmaz</i> Karabük (Muhalefet şerhim var)	Üye <i>Mehmet Sağlam</i> Kahramanmaraş	Üye <i>Halil Çalık</i> Kocaeli
Üye <i>Seydi Karakuş</i> Kütahya (Muhalefet şerhim eklidir)	Üye <i>Ömer Ertaş</i> Mardin	Üye <i>Musa Uzunkaya</i> Samsun
Üye <i>M. Salih Yıldırım</i> Şırnak		Üye <i>Mehmet Çiçek</i> Yozgat

MUHALEFET ŞERHİMİZ

30.7.2002 tarihinde Milli Eğitim, Kültür Gençlik ve Spor Komisyonunda görüştürülen "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi"nin Çerçeve 11. Maddesi, 6'ya karşı 15 oyla kabul edilmiştir. Kabul edilen bu Madde, 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitim ve Öğretim Kanununun başlık, amaç ve esaslar kısımlarında değişiklik içermektedir. Değişiklik yapılan kısım Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğretilmesini düzenlemektedir.

Bu düzenleme, Anayasanın 3, 4. ve 42. maddeleri ile çelişir nitelik taşıması yanında, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü zamanla tehlikeye atacak bir yapılanmaya imkân verir mahiyettedir. Çünkü dil, bir toplumu zamanla millet yapan, "ortak kültürü" nesilden nesile taşıyan en önemli araçtır. Türk Milletinin resmî dili Türkçedir. Farklı dil ve lehçelerin öğretilmesine imkân vermek yeni millet oluşturmaya kapı aralayacak, üniter yapıyı bozacak, yeni problemler oluşturacak niteliktedir.

Türkiye'de 40 ayrı etnik unsur olduğu iddiasında bulunanlar bu Kanunla emellerine ulaşmış olacak, zamanla bu unsurların Millet olmasına çalışacak, Türk Milletini yeni meselelerle karşı karşıya bırakacaktır.

PKK'nın ortaya çıkması, 20 yıllık bir sürede, Türkiye'de 35 bin civarında insanın ölümüne, 100 milyar dolar maddi kayba ve ülkenin bazı bölgelerinin geri kalmasına yol açmıştır. Bu terör örgütünün; hedefi Türkiye'yi bölmek, ırk esasına dayalı yeni milletler oluşturmaktır. Zaten PKK'nın 7. Kongre kararları doğrultusunda açıklanan "Demokratikleşme ve Barış İçin Acil Eylem Planı" içinde Kürt dilinin ve kültürünün önündeki engellerin kaldırılması ile Kürtçe eğitim ve yayın yapılması da yer almaktadır. PKK'nın talepleri ile AB'nin Kopenhag Kriterleri çerçevesinde Türkiye'den beklentileri arasındaki benzerlikler dikkat çekmektedir. Çıkarılmak istenen yasa ile; Türkiye'nin 20 yıldan beri mücadele ettiği PKK terör örgütünün istekleri yerine getirilmiş olmaktadır.

Bu yasa ile verilen imkân, sadece belli bir bölge ve belli lehçe ile sınırlı kalmayacak farklı "milletçikler" oluşmasına yol açacaktır. Böyle bir durum üniter yapıyı parçalayacağı gibi Anayasanın değiştirilmesi bile teklif edilemeyen yasalarının delinmesine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Resmî dilinin Türkçe olmasına, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel yasalarından olan Tevhid-i Tedrisat (Eğitim-Öğretim Birliği) Kanununa, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin oluşturmak istediği millet olma şuuruna aykırı bir yapılanmaya sebep olacaktır. Bu ise ülkemiz için en tehlikeli bir husustur. Bundan fayda göreceği iddia edilenlerin de zarar göreceği şüphesizdir. Bu "surda bir gedik açmak" ve "bindiği dalı kesmek" demektir. Gelişmiş ülkeler ortak bir dil etrafından buluşmaya ve onu güçlü kılmaya, dünya dili yapmaya çalışırken bizim nüansları öne çıkararak resmî dilimiz olan Türkçe'yi zayıflatacak yapılanmaya gitmemiz tehlikelerin hatta ihanetlerin en büyüğüdür.

Kaldı ki Türk vatandaşlarının böyle bir ihtiyacı da bulunmamaktadır. Zaten mahalli lehçelerin öğrenilmesinin ve kullanılmasının önünde bir engel yoktur. O halde yarın pişman olunacak ve telafisi mümkün olmayacak yasaların kimseye fayda getirmeyeceği gözden uzak tutulmamalıdır. Bu konuda ilim, akıl, sağduyu üçgeninde değerlendirme yapılmasının zaruret olduğu bir gerçektir.

Yersiz ve zamansız bu yasanın çıkmasına olumlu katkıda bulunanlar tarih önünde vebal altında kalacak ve arkadan gelen nesile bunun hesabını vermek zorunda kalacaklardır. Biz Milliyetçi Hareket Partisinin Komisyon Üyesi 6 Milletvekili olarak böyle bir vebale ortak olmak istemediğimizi ve kimseye hiçbir fayda sağlamayacağına inandığımız bu yasaya muhalefet ettiğimizi bildiriyoruz.

Prof. Dr. Abdurrahman Küçük

Ankara

Komisyon Başkanı

Bozkurt Yaşar Öztürk

İstanbul

Seydi Karakuş

Kütahya

İbrahim Halil Oral

Bitlis

Mücahit Himoğlu

Erzurum

İlhami Yılmaz

Karabük

MİLLÎ EĞİTİM, KÜLTÜR, GENÇLİK VE SPOR KOMİSYONUNUN

KABUL ETTİĞİ METİN

MADDE 11.- A) 14.10.1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun adı "Yabancı Dil Eğitim ve Öğrenimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

B) Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1.- Bu Kanunun amacı, eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller, yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okullar ile Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğreniminin tâbi olacağı esasları düzenlemektedir."

C) Yabancı Dil Eğitim ve Öğretimi Kanununun 2 inci Maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine aşağıdaki hükümler eklenmiştir.

"Ancak Türk vatandaşlarınca günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için 8.6.1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak üzere özel kurslar açılabilir. Bu kurslar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne ve Resmî Dilin ve Eğitim Dilinin Türkçe olması temeline aykırı olamaz. Bu kursların açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usuller, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-164/864

14.2.2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 29.8.2001 tarihinde kararlaştırılan “İş Kanunu ile Sendikalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent Ecevit
Başbakan

GENEL GEREKÇE

1475 sayılı İş Kanununda günümüz koşullarından ve uygulama ile yargı kararlarından kaynaklanan gereksinimleri karşılamak amacıyla bugüne kadar çeşitli tarihlerde değişiklikler yapılmış, ancak tarım ve orman işçilerinin durumları ile ilgili olarak bir değişiklik öngörülmemiştir.

Bugüne kadar tarım ve orman işçilerini de yasal güvenceye kavuşturmak amacıyla bir dizi çalışma yapılmış; ancak tarım ve orman işlerinin iklime dayalı işler olması, bu işyerlerinin birer işletme halini almadan kanunun yürürlüğe girmesinin yaratacağı olumsuz etkiler gibi nedenlerle bugüne kadar bir yasal düzenleme yapılamamıştır.

Ancak, tarım sektöründe geniş bir alana yayılan küçük işletmelerde çalışanların büyük bir bölümü örgütlenememekte ve toplu iş sözleşmesi düzeni dışında kalmaktadırlar. Bu nedenle de çalışma koşulları, ücret, sağlık ve güvenlik konularında gerekli korumadan yararlanamamaktadırlar.

Yapılan değişiklikle tarım ve orman işyerlerinde çalışan işçiler de 1475 sayılı İş Kanunu kapsamına alınmış, sektörün özellikleri dikkate alınarak gerekli düzenlemenin yönetmelikle yapılması öngörülmüştür.

Çağdaş iş hukukunun temel amaçlarından biri işçiye iş güvencesinin sağlanması, başka bir deyişle işçinin iş akdinin feshine karşı korunmasıdır.

İşçinin iş ilişkisine süreklilik sağlanarak geleceğine güven duyması, işini kaybetme, dolayısıyla kendisinin ve ailesinin geçim kaynağını oluşturan gelirinden yoksun kalma endişesinin dışında tutulması, iş hukukunun en önemli amaçlarından ve konularından biri sayılır. İşçinin feshe karşı gerektiği şekilde korunmadığı bir hukuk düzeninde sendika özgürlüğü, toplu iş sözleşmesi özerkliği ve grev hakkı yeterli işlev göremez.

İşverenin işçinin işine sebep göstermeksizin son verebilmesi olanağına sahip bulunması; işçinin hakkını arayamaması ve hukuk düzeninin kendisine tanıdığı menfaatini koruyamaması sonucunu doğurabilmektedir. Ülkemizde bu konudaki davaların hep iş ilişkisi sona erdikten sonra açılmış olması bir rastlantı değildir.

Kuşkusuz işçiye böyle bir güvence sağlanması, işçi ile işveren arasındaki iş ilişkisinin her ne olursa olsun sürdürülmesi anlamını taşımaz. “İş güvencesi” kavramı ile amaçlanan, işçinin işine geçerli bir sebep olmaksızın son verilebilme olanağının sınırlandırılmasıdır.

1475 sayılı İş Kanununda belirsiz süreli hizmet akitlerinin ihbar önelleri verilerek feshi bakımından göze çarpan ve temel bir eksiklik olarak kabul edilen husus, feshin geçerliliğini herhangisi bir sebebe dayandırma zorunluluğunun olmamasıdır. Bu serbestlik işveren yönünden fesih hakkının kötüye kullanıldığı durumlarda tazminat ödenmesini öngören hükümlerle sınırlanmıştır. İş kanunlarındaki kötü niyet tazminatı sadece sendikacılık nedeniyle işine son verilen işçi ile ilgili olarak 2821 sayılı Sendikalar Kanununda en az bir yıllık ücret tutarı düzeyine varacak şekilde ve önemli bir ölçüde artırılmıştır. Haklı bir sebebe dayanmayan fesihlerde işe iade olanağı ise yalnız işyeri sendika temsilcilerine tanınmıştır.

Belirsiz süreli hizmet akitlerinin işverence geçerli bir sebep gösterilmeksizin feshi olanağı uygulamada öteden beri işçileri huzursuz eden sonuçlar doğurmuştur. Bu sorun üzerinde işçi sendikalarının da durulmasına ve iş güvencesine yönelik sözleşme önerileri getirilmesine karşın toplu iş sözleşmeleri ile hizmet akdinin feshini sınırlayıcı düzenlemeler yaygınlık ve etkinlik kazanamamış, toplu sözleşme düzeni dışındaki işyerlerinde ise iş güvencesinin sağlanması ihtiyacı daha da belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Kanun koyucu tarafından sistemin aksayan yönlerini düzeltmek ve sebepsiz olarak işten çıkarma işlemlerinin işçi aleyhine doğurduğu sonuçları gidermek için 12.7.1975 tarihli ve 1927 sayılı Kanunla İş Kanununda değişiklikler yapılmıştır. Bununla, Kanunun gerekçesinde belirtildiği üzere, iş güvencesini sağlamak amacıyla toplu işçi çıkarmaya ilişkin hüküm tek işçi çıkarmalarına da teşmil edilmiş; ayrıca kıdem tazminatı tutarını artırmak ve bunu almaya hak kazandıran süreyi kısaltmak yönünde düzenlemelere gidilmiştir. Böylece, işsizlik sigortasının bulunmamasından doğan ihtiyacı da karşıladığı öne sürülen kıdem tazminatının iki işlevi birden görmesi hedeflenmiştir. Çıkarılan işçi yerine altı ay içinde başka işçi alınmasını engelleyen ve bu süre içinde yeniden işçi almak isteyen işverenin çıkarılan işçiyi işe çağırmasını öngören hüküm, bunun çeşitli uygulama yolları ile bertaraf edilmesinden ve işçinin işe çağırılmayı beklemesinin çoğu kez olanaksız olmasından dolayı işlerlik kazanamamış, kıdem tazminatına ilişkin değişiklikler amacın gerçekleşmesini sağlamadığı gibi yeni sorunlar yaratmış, işsizlik sigortasının yokluğundan doğan boşluğu da dolduramamıştır.

Bu düzenlemelerin yetersizliği karşısında iş güvencesini sağlamak amacıyla eski yıllarda ortaya konulan bir çok kanun çalışmalarından sonuç alınamamıştır. Bununla birlikte, bu konuda gelişmiş ülkelere benzer hukukî esasların hukukumuzda da kabul edilmesi görüşü sadece bilim çevrelerinde değil, kamuoyunda da ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Tasarıda, 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi ile ilgili olarak, iş güvencesine ilişkin hükümlerin kapsamı, hizmet akdinin işverence feshi için geçerli sebepler ile geçerli olmayan sebepler, fesihle izlenecek yöntem, feshe karşı başvurulacak dava yolu, feshin geçerli olmadığına mahkemece hükmedilmesi halinde uygulanacak yaptırımlar, ayrıca toplu işçi çıkarmaya ilişkin 24 üncü madde değişiklikleri düzenlenmiştir. Bundan başka, Tasarıya 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 30 ve 31 inci maddelerine ilişkin değişiklikler de eklenmiştir.

Öte yandan, İş Kanununda iş güvencesine yönelik olarak yapılan düzenlemelere paralel bir şekilde Basın İş Kanunu, Deniz İş Kanunu ve Borçlar Kanununda ve tarım işlerinde çalışmalarla ilgili yeni düzenlemelere gidilmesi 158 sayılı ILO Sözleşmesinin bir gereğidir.

Tasarı bu amaçla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- 1475 sayılı İş Kanununun 6 ncı maddesi başlığı ile birlikte değiştirilerek “Sanayi, ticaret ve tarım işleri” şeklinde düzenlenmiş ve tarımdan sayılacak işler belirtilmiştir.

Madde 2.- 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesi yeniden düzenlenirken uygulamada yerleşmiş bulunan bildirim süreleri aynen muhafaza edilmiştir. Kuşkusuz, bu süreler asgarî sınırı göstermektedir ve bunların sözleşmelerle artırılmaları mümkündür. Esasen, Kanunda öngörülen bildirim sürelerinin nispi emredici nitelikte olduğu Yargıtay’ın bir çok kararında da yer almış bulunmaktadır.

İşverenin bildirim şartına uymaması veya bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle hizmet akdini feshetmesi, işçinin feshe karşı koruyucu hükümlerden yararlanmasına engel olmayacaktır.

Kanunun 13 üncü maddesi gerek içeriği ve gerekse getirilen yeni düzenlemeler nedeniyle değerlendirilerek, kanun sistematliğini korumak üzere ve kanun sistematığına uygunluğu nedeniyle 13, 13/A, 13/B, 13/C, 13/D, 13/E şeklinde düzenlenmiştir.

Hizmet İlişkisine İşveren Tarafından Son Verilmesi Hakkında 158 sayılı ILO Sözleşmesi, iş güvencesini kural olarak hizmet akdi ile çalışan bütün işçiler için öngörmekte, ancak bu hususta belirli ölçütlere dayalı istisnalar getirilmesine de imkân tanımaktadır (md. 2/4, 5). Diğer ülkelerde olduğu üzere, düzenlemede ülke ihtiyaçlarına ve kurumun özelliklerine göre sınırlı olarak istisnalara yer verilmiştir.

Buna göre, ondan az sayıda işçi çalıştırılan işyerlerinde çalışan işçiler ile işyerindeki kıdemi altı ayın altında bulunan işçiler 13/A, 13/B, 13/C ve 13/D maddelerinde öngörülen koruyucu hükümlerden yararlanamayacaklardır. İşletmenin bütününe sevk ve idare eden işveren vekilleri de kapsam dışı bırakılmıştır. İşveren bu durumdaki işçilerin hizmet akitlerini fesih hakkını kötüye kullanarak, söz gelimi işçi kendisi hakkında bir şikâyette bulunduğu veya kendisi aleyhine dava açtığı için sona erdirmiş ise, işçiye bildirim süresinin üç katı tutarında bir kötü niyet tazminatı ödeyecektir. İşveren sözleşmeyi bildirim şartına dahi uymaksızın sona erdirmiş ise, kötü niyet tazminatı yanında ayrıca bildirim süresine ilişkin ücret tutarında bir tazminat daha ödemesi gerekecektir.

İş Kanununun 13 üncü maddesinde yapılan değişiklik ile belirsiz süreli hizmet akitlerinin işveren tarafından feshedilebilmesi için, 158 sayılı ILO sözleşmesinde belirlendiği üzere, geçerli bir sebep bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca geçerli sebebin neler olabileceği madde içinde düzenlenmiştir. İşçinin hizmet akdini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır. Geçerli sebep geniş kapsamlı bir kavram olduğu için bu düzenleme ile söz konusu kavrama objektif ölçütlere uygun bir içerik kazandırılmaya çalışılmış ve bazı örnekler verilmiştir.

İşçinin yeterliliği veya davranışları işçinin kişiliği ile ilgili olan sebepleri oluştururken; işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan sebepler ise işyeri ile ilgilidir. Bu sebeplerin madde içinde belirtilmesi geçerli sebepler kavramını bir ölçüde somutlaştırmaktadır.

İşçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan sebeplerin, hangi durumlarda geçerli sebeplerden sayılacağı ve hangi durumların işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan sebepler olarak kabul edileceği ise ancak, yargı kararları ile zaman içinde belirginleşebilecektir. Özellikle İş Kanununun 17 nci maddesinde ayrı bir düzenleme konusu olan haklı sebeplerle fes-

hi, geçerli sebeplerle fesih için aranan sebeplerden ayırmak ve aradaki farkları ortaya koymak; madde olayları hukuk tekniği bakımından söz konusu iki farklı fesih türü açısından değerlendirmek gerekecektir. Bu alanda konunun gerektirdiği ölçüler içinde ülke koşullarını da dikkate alarak iki fesih türü açısından geçerli olacak ayrımları yapmak ve farklılıkları ortaya koymak, yargının yanı sıra öğretinin katkıları ile sağlanacaktır. İş Kanununun 17 nci maddesinde sayılan haklı sebeplerden Kanunun 13/A maddesinde belirtilen, işçinin kişiliğinden ve işyeri gereklerinden kaynaklanan sebepleri ayıran başlıca unsur bunların Kanunun 17 nci maddesinde sayılanların dışında kalan geçerli sebepler olmasıdır.

Kanunun 13/A maddesi bakımından geçerli sebepler İş Kanununun 17 nci maddesinde belirtilenler kadar ağırlıklı olmamakla birlikte, işçinin ve işyerinin normal yürüyüşünü olumsuz etkileyen hallerdir. Bu nedenle geçerli fesih için söz konusu olabilecek sebepler işçinin iş görme borcunu kendisinden veya işyerinden kaynaklanan sebeplerle ciddi bir biçimde olumsuz etkileyen ve iş görme borcunu gerektirdiği şekilde yerine getirmesine olanak vermeyen sebepler olabilecektir.

Sonuçta iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından önemli ve makul ölçüler içinde beklenemeyeceği durumlarda, feshin geçerli sebeplere dayandığını kabul etmek gerekecektir.

İşçinin yeterliliğinden ve davranışlarından kaynaklanan geçerli sebepler İş Kanununun 17 nci maddesinde belirtilenlerin dışında kalan ve işyerlerinde işin görülmesini önemli ölçüde olumsuz etkileyen sebeplerdir. Bunlara örnek vermek gerekirse;

1. İşçinin yetersizliğinden kaynaklanan sebepler: Ortalama olarak benzer işi görenlerden daha az verimli çalışma; gösterdiği niteliklerden beklenenden daha düşük performansla sahip olma, işe yoğunlaşmasının giderek azalması; işe yatkın olmama; öğrenme ve kendisini yetiştirme yetersizliği; sık sık hastalanma; çalışamaz duruma getirmemekle birlikte işini gerektirdiği şekilde yapmasını devamlı olarak etkileyen hastalık, uyum yeterliliğinin azlığı, işyerinden kaynaklanan sebeplerle yapılacak fesihlerde emeklilik yaşına gelmiş olma gibi hallerdir.

2. İşçinin davranışlarından doğan sebepler: İş Kanununun 17 nci maddesinde belirtilen derhal fesih için öngörülen sebepler niteliğinde olmamakla birlikte işçinin hizmet akdine aykırı davranışları olabilir. Bunlara örnek olarak işverene zarar vermek ya da zararın tekrarı tedirginliğini yaratmak; işyerinde rahatsızlık yaratacak şekilde çalışma; arkadaşlarından borç para istemek; arkadaşlarını işverene karşı kışkırtmak; işini uyarılara rağmen eksik, kötü veya yetersiz olarak yerine getirmek; işyerinde iş akışını ve iş ortamını olumsuz etkileyecek bir biçimde diğer kişilerle ilişkilere girmek; işin akışını durduracak şekilde uzun telefon görüşmeleri yapmak, sık sık işe geç gelmek ve işini aksatarak işyerinde dolaşmak gibi haller verilebilir.

İşçinin yetersizliğinden veya davranışlarından kaynaklanan sebepler ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması halinde geçerli sebepler olarak feshi neden olabilirler. İşçinin sosyal açıdan olumsuz bir davranışı, toplumsal ve etik açıdan onaylanmayacak bir tutumu işyerindeki üretim ve iş ilişkisi sürecine herhangi bir olumsuz etki yapmıyorsa geçerli sebep sayılamaz.

Geçerli sebeplerle fesih işlemine yol açabilecek önemli işyeri gereklerinin bulunması hali işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanabileceği gibi, işçi ile bağlantısı olmaksızın da ortaya çıkabilir.

3. İşletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan sebepler: İşyerinden kaynaklanan geçerli sebepler işyerinin dışından veya içinden kaynaklanan sebepler olarak iki yönde değerlendirilebilir.

a) İşyeri dışından kaynaklanan sebepler: Sürüm ve satış olanaklarının azalması; talep ve sipariş azalması; enerji sıkıntısı, ülkede yaşanan ekonomik kriz, piyasada genel durgunluk, dış pazar kaybı, ham madde sıkıntısı gibi sebeplerle işyerinde işin sürdürülmesinin olanaksız hale gelmesi,

b) İşyeri içi sebepler ise: Yeni çalışma yöntemlerinin uygulanması; işyerinin daraltılması yeni teknolojinin uygulanması; işyerlerinin bazı bölümlerinin kapatılması; bazı iş türlerinin kaldırılması, gibi sebepler olabilir.

Bu uygulamaya giderken işverenden beklenen, fazla çalışmalarını kaldırmak, işçinin rızası ile çalışma süresinin kısaltılması ve bunun için mümkün olduğu ölçüde esnek çalışma şekillerinin getirilmesi, işi zamana yayarak, işçileri başka işlerde çalıştırma yollarını arayarak, işçiyi yeniden eğiterek sorunu aşması ve feshe en son çare olarak bakmasıdır. Bu nedenle geçerli sebep kavramına uygun yorum yaparken sürekli olarak fesih kaçınma olanağının olup olmadığı araştırılmalıdır.

Maddede ayrıca özellikle fesih için geçerli sebep oluşturmayacak hususlar da tek tek ve ayrıntılı bir biçimde sayılmıştır. Böylece iş mevzuatı ile özellikle güvence altına alınmış olan bazı hak ve özgürlükler hiçbir şekilde fesih için geçerli bir sebep oluşturamayacaklardır. Bu konu yoruma yer vermeyecek bir biçimde hükme bağlanmıştır.

İş güvencesi düzenlemesi kapsamına girmek için gerekli olan 6 aylık kıdem süresinin nasıl hesaplanacağına da bir açıklık getirilmiş ve bu sürenin hesaplanmasında aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen sürelerin birleştirilerek hesaplanacağı kabul edilmiştir.

Hizmet akdinin feshindeki usul ve şekil bu madde ile düzenlenmiştir. İşveren fesih bildirimini yazılı yapacaktır ve bu bildirimde fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtecektir. Bu husus ileride işçi tarafından açılacak bir davada, feshin Kanununun 13/A maddesi karşısında geçerli sayılıp sayılmayacağına belirlenmesi bakımından ispat kolaylığı sağlayacaktır.

Belirsiz süreli hizmet akdi, işçinin davranışı veya verimi ile ilgili bir nedenle feshediliyor ise, ona önce hakkındaki iddialara karşı savunma fırsatı verilecektir. Ancak, işçinin zihinsel veya bedensel yetersizliği, arkadaşları veya amirleri ile sıkça ve gereksiz yere tartışmaya girişmiş olması gibi durumlarda savunmasının alınması işverenden beklenemeyecektir. Kuşkusuz, İş Kanununun 17 nci maddesinin (II) numaralı bendi şartları gerçekleşmiş ise, işveren buna göre bildirmsiz (derhal) fesih hakkını kullanabilecektir.

Ayrıca, maddede işçinin fesih bildirimine itirazı ve bunun yöntemi düzenlenmiştir. İşveren fesih bildiriminde sebep göstermemiş ise veya işçi gösterilen sebebin geçerli olmadığı inancında ise, fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açılabilir.

Feshin geçersizliğine ilişkin davanın seri muhakeme usulüne göre kısa sürede sonuçlanması amaçlanmış, ancak, bir içtihat birliği sağlanabilmesi için de Yargıtay'ın denetimine yer verilmiştir. Öte yandan, iş mahkemelerinin çok fazla olan dava yükü göz önünde tutularak, toplu iş sözleşmesi taraflarının öngörmesi veya işçi ile işverenin anlaşması durumunda, uyuşmazlığın öncelikle özel hakeme götürülebileceği kabul edilmiştir.

158 sayılı ILO Sözleşmesine ve getirilen yeni düzenlemenin özüne uygun olarak, fesihte geçerli bir nedenin bulunduğu ispat yükünün işverene ait olduğu belirtilmiştir.

Mahkemenin yapılan feshi geçersiz bulması, dolayısıyla işçinin işe iadesine karar vermesi durumunda, işveren karar tarihinden itibaren bir ay içinde işçiyi işe başlatmak zorundadır. İşveren mahkemenin kararına rağmen işçiyi öngörülen süre içinde işe başlatmaz ise, işçiye tazminat

ödemekle yükümlü olacaktır. Bu tazminat, hizmet akdinin sona erdirilmesi sebepleri ve işçinin kıdemi göz önünde tutularak, en az altı aylık ve en çok bir yıllık ücret tutarında olmak üzere, mahkeme tarafından takdir edilecektir. Mahkemece feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminatın kararda belirtilmesi öngörülerek ikinci bir davanın açılması ve zaman kaybı önlenmiştir.

Dava, seri muhakeme usulüne göre görülecek olmakla birlikte, sonuçlanması uygulamada öngörülen dört aylık süreyi aşabilecektir. Böyle bir durumda işveren işçiyi ister işe başlatmış, isterse başlatmamış olsun, işçi çalıştırılmadığı sürenin en çok dört aya kadar olan kısmı için ücretini ve diğer haklarını alabilecektir.

Ancak, işçiyeye kıdem tazminatı ve bildirim süresine ait ücret peşin ödenmişse, bunların tutarı işe başladıktan sonra işverene iade edilecektir. İşe başlatılmayan işçiyeye, bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin olarak ödenmemiş ise, bu sürelerle ait ücret tutarı ve hak edilip verilmeyen kıdem tazminatı ayrıca ödenecektir.

İşçi, çıkarıldığı işinde çalışmayı sürdürmek istiyorsa, mahkeme kararının kendisine tebliğinden itibaren altı işgünü içinde işe başlamak için işverene başvurmak zorunda tutulmuştur. İşçi, belirtilen süre içinde başvuruda bulunmazsa, yapılan fesih geçerli fesih sayılacak ve kendisine hak ettiği tazminatlar ödenecektir.

Maddede öngörülen tazminatların sözleşmelerle artırılmaması veya azaltılmaması için, bunların değiştirilemeyeceği vurgulanmıştır.

Hizmet akdi feshedilen işçi, fesih bildirimine itiraz etmiş olmakla birlikte, bu arada başka bir işe girmiş olabilir. Mahkeme feshin geçersizliğine karar verdiğinde bu yeni işinden memnun olan işçinin eski işine dönmek istemeyebileceği de ihtimal dahilindedir. Böyle bir durumda, işçi mahkeme kararının kendisine tebliğinden itibaren altı işgünü içinde eski işverene yazılı olarak başvurmakla yükümlü tutulmuştur. Bu başvuru üzerine işveren işçiyeye geçerli bir feshe göre hak etmiş olduğu tazminatlarını ödeyecektir.

Madde 3.- 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak, aynı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında ve 14 üncü maddesinin onbirinci fıkrasında gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Madde 4.- 1475 sayılı İş Kanununun 17 nci maddesinin sonuna eklenen hüküm ile, işverenin bildirimsiz fesih hakkının kötüye kullanmasının önlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan feshin İş Kanununun 17 nci maddesinde öngörülen sebeplere uygun olmadığı inancında olan işçi yeni hükümler çerçevesinde yargı yoluna başvurabilecektir.

Madde 5.- 24 üncü maddede yapılan değişiklikle, işçilerin topluca işten çıkarılmaları belli bir usule bağlanmış; uluslararası belgelerde de yer aldığı şekilde belirli bir süre önceden yazı ile işyeri sendika temsilcilerine veya işçi temsilcilerine, ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bilgi verilmesi kabul edilmiştir. Bu bildirimde yer alacak bilgiler ve taraflar arasındaki görüşmelerin içeriği maddede açıklanmıştır. Maddede bilgi verilecekler arasında işçi temsilcileri de yer almaktadır. Ne var ki, ülkemizde henüz işçi temsilcilerine ilişkin bir düzenleme yoktur. Bu bakımdan kanuna bir geçici madde eklenmiş ve burada işçi temsilcilerinin seçilmeleri hükmüne bağlanmıştır.

Madde 6.- 1475 sayılı İş Kanununun 13 üncü ve 24 üncü maddelerinde yapılan değişikliklere paralel olarak 98 inci maddenin (A) ve (B) bentlerinde gerekli değişiklik yapılmıştır.

Madde 7.- Tarımdan sayılan işlerde çalışanların çalışma koşullarının farklılığı nedeniyle hizmet akdi, ücret ve işin düzenlenmesi ile ilgili hususların çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

Madde 8.- 158 sayılı ILO Sözleşmesi belirli nedenlerle hizmet ilişkisine son verilmesi söz konusu olduğunda işçi temsilcilerine danışmayı öngörmektedir. Bu bakımdan İş Kanununun 24 üncü maddesinde yapılan değişiklikle, toplu işçi çıkarmada işyeri sendika temsilcileri bulunmadığı takdirde işçi temsilcilerine de bildirim yükümlülüğü getirilmiştir. Ancak, ülkemizde henüz işçi temsilcileri ile ilgili bir düzenleme bulunmadığı için, bu geçici maddeye gerek duyulmuştur.

Madde 9.- 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 30 uncu maddesinde yapılan değişiklikle, işyeri sendika temsilcisinin belirsiz süreli hizmet akdinin işveren tarafından feshinde İş Kanununun ilgili hükümlerinin uygulanması kabul edilmiştir. Böylelikle, işçiler arasında farklı güvence düzenlemelerinin yaratacağı sakıncalar da önlenmiş olmakta, birliktelik sağlanmaktadır. Ayrıca bu yolla, Sendikalar Kanununun 30 uncu maddesinin uygulamada yarattığı sorunlar da ortadan kalkmış olacaktır.

Bununla birlikte, işyeri sendika temsilcilerinin faaliyetlerinin özellikleri dikkate alınarak, hizmet akdinin sadece temsilcilik faaliyetlerinden dolayı feshedilmesi halinde, kendisine İş Kanununun 13/D maddesinin birinci fıkrası uyarınca ödenecek tazminatın en az bir yıllık ücreti tutarında olması hüküm altına alınmıştır. Mahkeme olaya göre tazminatın miktarını belirleyecektir.

Maddede yapılan değişiklikle ayrıca temsilcilerin temsilcilik süresi içinde çalıştığı ve temsilci olarak atandığı işyerinin işverence tek yanlı olarak değiştirilmesi ve işinde esaslı bir tarzda değişiklik yapılması önlenmektedir. Aksi takdirde değişikliğin geçersiz sayılacağı öngörülmektedir. Böylece, işverenin temsilcinin sıfatını ve güvencesini ortadan kaldırabilmesi yolu kapatılmaktadır.

Madde 10.- 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 31 inci maddesinin altıncı fıkrasındaki yaptırım, hizmet akdinin feshedilip feshedilmediğine göre yeniden düzenlenmiştir. Hizmet akdi sendika üyeliği veya sendikal faaliyetlerden dolayı feshedilmiş ise, İş Kanununun 13/A, 13/B, 13/C ve 13/D madde hükümleri uygulanacak; ancak, böyle bir durumda İş Kanununun 13/A maddesinin birinci fıkrası uyarınca ödenecek tazminat işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmayacaktır.

İş Kanununa eklenen yeni hükümlerin uygulanma alanı dışında kalan işçinin, sendika üyeliği ve sendikal faaliyetlerden dolayı hizmet akdinin feshi iddiası ile açacağı davada ispat yükü yine işverene ait olacaktır.

Madde 11.- 1475 sayılı İş Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının iki numaralı bendinde yer alan "Tarım işleri" istisnalarından çıkarılarak tarım ve orman işçilerinin de Kanun kapsamına alınması sağlanmış, hükmü kalmayan (c, ç, d) bentleri madde metninden çıkarılmıştır.

Tarım ve orman işçilerinin kanun kapsamına alınmaları nedeniyle ek 3 üncü maddede yer alan "2 numaralı bendi ile" ibaresi madde metninden çıkarılmış, geçici 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 12.- Yürürlük maddesidir.

Madde 13.- Yürütme maddesidir.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN (1/955)
**İŞ KANUNU İLE SENDİKALAR KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI
HAKKINDA KANUN TASARISI**

(İş Güvencesi - Tarım ve Orman İşçilerinin Kapsama Alınması)

MADDE 1. – 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 6 ncı maddesinin başlığı ile (III) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki bent eklenmiştir.

“Sanayi, ticaret ve tarım işleri:”

“III. Bu Kanunun uygulanması bakımından tarımda sayılacak işler şunlardır:

a) Her çeşit meyveli ve meyvesiz bitkiler; çay, pamuk, tütün, elyafli bitkiler; turunçgiller; pirinç, baklagiller, ağaç, ağaçcık, omca, tohum, fide, fidan; sebze ve tarla ürünleri; yem ve süt bitkilerinin yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı, araştırılması bunlarla ilgili her türlü toprak işleri, ekim, dikim, aşı, budama, sulama, gübreleme, hasat, harman, devşirme, temizleme, hazırlama ve ayırma işleri, hastalık ve zararlılarla mücadele, toprak ıslahı, çayır, mera, toprak ve su korunması işleri,

b) Fidanlık ve ağaçlandırma, tabii ve suni tensil, orman koruma ve bakımı (yangın dahil), orman imar ve ıslahı, tohum toplama, ormancılık araştırma (sulama, dikim, yetiştirme, bakım), tâli orman yolu yapımı ve onarımı, amenajman, silvikültür, orman ürünleri istihsalı, ana depolara nakil, son depolarda istif ve tasnif, milli parkların yapım, bakım ve geliştirilmesi işleri,

c) Her türlü iş ve gelir hayvanlarının (arı, ipek böceği ve benzerleri dahil) yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı ve bunlarla ilgili bakım, güdüm, terbiye, kırkım, sağım ve ürünlerinin elde edilmesi, toplanması, saklanması işleri ile bu hayvanların hastalık ve asalaklarıyla mücadele işleri,

ç) 854 sayılı Deniz İş Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kara ve su avcılığı ve bu yoldan elde edilen ürünlerin saklanması, taşınması ve üretilmesi işleri.

IV. Yukarıda sayılan işler dışında kalan bir işin bu Kanunun uygulanması bakımından sanayi, ticaret veya tarım işlerinden sayılıp sayılmadığını belirlemeye, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığının görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilidir.”

MADDE 2. – 1475 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

“Madde 3. – Süresi belli olmayan sürekli hizmet âkitlerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir.

Hizmet akdi;

a) İş altı aydan az sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,

b) İş altı aydan bir buçuk yıla kadar sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,

c) İş bir buçuk yıldan üç yıla kadar sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,

d) İş üç yıldan fazla sürmüştür olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra,

feshedilmiş sayılır.

Bu süreler asgarî olup sözleşmeler ile artırılabilir.

Bildirim şartına uymayan taraf bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin) (1/955)

İşveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle hizmet akdini feshedebilir.

İşverenin bildirim şartına uymaması veya bildirim süresine ait ücreti peşin ödeyerek akdi fesih, 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddelerinin uygulanmasına engel olmaz.

13/A maddesinin birinci fıkrası uyarınca, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddelerinin uygulanma alanı dışında kalan işçilerin hizmet akdinin, fesih hakkının kötüye kullanılarak sona erdirildiği durumlarda işçiye bildirim sürelerine ait ücretin üç katı tutarında tazminat ödenir. Fesih için bildirim şartına da uyulmaması ayrıca dördüncü fıkraya uyarınca tazminat ödenmesini gerektirir.

Feshin geçerli sebebe dayandırılması:

Madde 13/A.- On veya daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan ve işletmenin bütününe sevk ve idare eden işveren vekili niteliğinde olmayan bir işçinin belirsiz süreli hizmet akdini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır.

Aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep oluşturmaz:

a) Sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında ya da işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak,

b) İşyeri sendika temsilciliği veya işçi temsilciliği yapmış olmak, yapmak veya temsilciliğe aday olmak,

c) Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip için işveren aleyhine idari veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak,

d) Irk, renk, cinsiyet, medenî hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, din, siyasi görüş, etnik veya sosyal köken,

e) 70 inci madde uyarınca kadın işçilerin çalıştırılmalarının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek,

f) Hastalık veya kaza nedeniyle 17 nci maddenin (I) numaralı bendinin (b) fıkrasında öngörülen bekleme süresinde işe geçici olarak devam etmemek.

İşçinin altı aylık kıdemi, aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen süreler birleştirilerek hesap edilir.

Akdin feshinde usul:

Madde 13/B. – İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır.

İşveren bakımından beklenemeyecek haller hariç olmak üzere, hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan bir işçinin belirsiz süreli hizmet akdi, o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Ancak, işverenin 17 nci maddenin (II) numaralı bendinde gösterilen sebeplerle fesih hakkı saklıdır.

Fesih bildirimine itiraz ve usul:

Madde 13/C. – Hizmet akdi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı iddiası ile fesih bildirimiminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açabilir. Toplu iş sözleşmesinde hüküm varsa veya taraflar anlaşılırsa uyuşmazlık aynı sürede özel hakeme götürülür.

Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir.

Dava seri muhakeme usulüne göre iki ay içinde sonuçlandırılır. Mahkemece verilen kararın temyizi halinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin) (1/955)

Geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçları:

Madde 13/D. – İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemeye tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiyi en az altı ay en çok bir yıllık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur. Mahkeme feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.

İşçinin mahkeme kararının kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre içinde en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları kendisine ödenir.

Bildirim süresine ait ücret işçiyi peşin ödenmişse, bu tutar yukarıdaki hükümlere göre yapılacak ödemeden mahsup edilir. İşçiyi bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin olarak ödenmemişse, bu sürelerle ait ücret tutarı ayrıca ödenir.

İşçi, kesinleşen mahkeme kararının tebliğinden itibaren altı iş günü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmazsa, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukukî sonuçları ile sorumlu olur.

Birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri sözleşmeler ile hiçbir suretle değiştirilemez; aksi yönde sözleşme hükümleri geçersizdir.

Yeni işe girme:

Madde 13/E. – Hizmet akdi feshedilen işçi yeni bir işe girer ve mahkemeye feshin geçersizliğine karar verilirse, önceki işine dönmek istemeyen işçi durumu altı iş günü içinde önceki işverenine bildirir. Yazılı olarak yapılacak bu bildirim üzerine belirsiz süreli hizmet akdi işverence geçerli bir sebeple feshedilmiş gibi sayılır ve buna ilişkin hukukî sonuçlar doğar.”

MADDE 3. – 1475 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “13” ibaresi, “13, 13/A, 13/B, 13/C, 13/D, 13/E” şeklinde, aynı Kanunun 14 üncü maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan “13 üncü maddenin (C) bendinde” ibaresi “13 üncü maddesinde” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4. – 1475 sayılı Kanunun 17 nci maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

“IV - İşçi, feshin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerde öngörülen sebeplere uygun olmadığı iddiası ile 13, 13/A, 13/B, 13/C, 13/D, 13/E madde hükümleri çerçevesinde yargı yoluna başvurabilir.”

MADDE 5. – 1475 sayılı Kanunun 24 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Toplu işçi çıkarma

Madde 24. – İşveren; ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri işletme, işyeri ve işin gerekleri sonucu topluca veya bir ay içinde toplam en az on işçinin iş akdini feshetmek istediğinde, bunu en az otuz gün önceden bir yazı ile işyeri sendika temsilcilerine veya işçi temsilcilerine, ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirir.

Bu bildirimde işçi çıkarmalarının sebepleri, çıkarılacak işçi sayısı ve grupları ve işe son verme işlemlerinin ne kadarlık bir zaman diliminde gerçekleştirileceğine ilişkin bilgilerin bulunması zorunludur.

Bildirimden sonra temsilcilerle işveren arasında yapılacak görüşmelerde, toplu işçi çıkarmanın önlenmesi ya da çıkarılacak işçi sayısının azaltılması yahut çıkarmanın işçiler açısından olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi konuları ele alınır. Görüşmelerin sonunda toplantının yapıldığını gösteren bir belge düzenlenir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin) (1/955)

Fesih bildirimleri, işverenin toplu işçi çıkarma isteğini bölge müdürlüğüne bildirmesinden otuz gün sonra hüküm doğurur.

İşyerinin bütünüyle kapatılarak kesin ve devamlı suretle faaliyete son verilmesi halinde, işveren sadece durumu en az otuz gün önceden ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirmek ve işyerinde ilân etmekle yükümlüdür.

Mevsim ve kampanya işlerinde çalışan işçilerin işten çıkarılmaları hakkında, işten çıkarma bu işlerin niteliğine bağlı olarak yapılıyorsa, toplu işçi çıkarmaya ilişkin hükümler uygulanmaz.

İşveren, toplu işçi çıkarılmasına ilişkin hükümleri 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddeleri hükümlerinin uygulanmasını engellemek amacıyla kullanamaz; aksi halde işçi sözü edilen maddelere göre dava açabilir.”

MADDE 6. – 1475 sayılı Kanununun 98 inci maddesinin (A) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan “13 üncü maddenin (A) bendinde” ibaresi, “13 üncü maddede” şeklinde, aynı maddenin (B) bendinde yer alan “24 üncü maddesindeki hükümlere aykırı olarak işçi çıkaran veya işyerine yeni işçi alan işveren veya vekiline işten çıkardığı veya işe aldığı her işçi için” ibaresi “24 üncü maddesindeki hükümlere aykırı hareket eden işveren veya vekiline” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 7. – 1475 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Ek Madde 4. – Tarımdan sayılan işlerde çalışanların, çalışma koşullarına ilişkin hükümleri, hizmet akdi, ücret, işin düzenlenmesi ile ilgili hususlar altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 8. – 1475 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Geçici Madde 13. – İşyeri temsilcileri ile ilgili olarak yeni bir düzenleme getirilinceye kadar, işyerinde sendika temsilcilerinin bulunmadığı hallerde, o işyerinde çalışan işçiler tarafından 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 34 üncü maddesinde belirlenen sayıda seçilecek işçi temsilcileri görev yaparlar.”

MADDE 9. – 5.5.1983 tarihli ve 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 30 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 30. – İşyeri sendika temsilcisinin belirsiz süreli hizmet akdinin işveren tarafından fes-hinde 1475 sayılı İş Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Temsilcinin hizmet akdinin sadece temsilcilik faaliyetlerinden dolayı feshedilmesi halinde, 1475 sayılı Kanunun 13/D maddesinin birinci fıkrası uyarınca en az bir yıllık ücreti tutarında tazminata hükmedilir.

İşveren, yazılı rızası olmadıkça işyeri temsilcisinin çalıştığı işyerini değiştiremez veya işinde esaslı bir tarzda değişiklik yapamaz. Aksi halde değişiklik geçersiz sayılır.”

MADDE 10. – 2821 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“İşverenin, hizmet akdinin feshi dışında, üçüncü ve beşinci fıkra hükümlerine aykırı hareket etmesi halinde, işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere tazminata hükmedilir. Sendika üyeliği veya sendikal faaliyetlerden dolayı hizmet akdinin feshi halinde ise, 1475 sayılı Kanunun 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E madde hükümleri uygulanır. Ancak, 1475 sayılı Kanunun 13/D maddesinin birinci fıkrası uyarınca ödenecek tazminat işçinin bir yıllık ücret tutarından az olamaz.

854 sayılı Deniz İş Kanunu, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun ile 818 sayılı Borçlar Kanununa tâbi olan işçiler ve tarımdan sayılan işlerde çalışanlar ile 1475 sayılı Kanunun 13/A maddesinin birinci fıkrası uyarınca

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin) (1/955)

ca, aynı Kanununun 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddelerinin uygulama alanı dışında kalan işçinin sendika üyeliği veya sendikal faaliyetlerden dolayı hizmet akdinin feshi iddiası ile açacağı davada, ispat yükümlülüğü işverende olmak üzere 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun genel hükümleri uygulanır. İşçiye ödenecek tazminat miktarı için, altınca fıkra hükmü esas alınır.

İşçinin iş kanunları ve diğer kanunlara göre haiz olduğu bütün hakları saklıdır.”

MADDE 11. – 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi, ikinci fıkrasının (c), (ç) ve (d) bentleri, ek 3 üncü maddesinde yer alan “2 numaralı bendi ile” ibaresi ve geçici 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 12. – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13. – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bülent Ecevit

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
<i>D. Bahçeli</i>	<i>H. H. Özkan</i>	<i>M. Yılmaz</i>
Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı
<i>Prof. Dr. N. Çağan</i>	<i>A. K. Tanrıkulu</i>	<i>M. Keçeciler</i>
Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>H. Gemici</i>	<i>F. Bal</i>	<i>N. Arseven</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>M. Yılmaz</i>	<i>Prof. Dr. R. Mirzaoğlu</i>	<i>Dr. Y. Karakoyunlu</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>H. Gemici</i>	<i>Prof. Dr. Ş. Üşenmez</i>	<i>E. S. Gaydalı</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı
<i>F. Ünlü</i>	<i>Prof. Dr. R. Mirzaoğlu</i>	<i>R. Önal</i>
Adalet Bakanı	Milli Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>Prof. Dr. H. S. Türk</i>	<i>S. Çakmakçıoğlu</i>	<i>R. K. Yücelen</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı	Millî Eğitim Bakanı
<i>İ. Cem</i>	<i>S. Oral</i>	<i>M. Bostancıoğlu</i>
Bayındırlık ve İskân Bakanı	Sağlık Bakanı	Ulaştırma Bakanı
<i>K. Aydın</i>	<i>Doç. Dr. O. Durmuş</i>	<i>O. Vural</i>
Tarım ve Köyşleri Bakanı	Çalışma ve Sosyal Güt. Bakanı	Sanayi ve Ticaret Bakanı
<i>Prof. Dr. H. Y. Gökalp</i>	<i>Y. Okuyan</i>	<i>A. K. Tanrıkulu</i>
En. ve Tab. Kay. Bakanı	Kültür Bakanı	Turizm Bakanı
<i>Z. Çakan</i>	<i>M. İ. Talay</i>	<i>M. Taşar</i>
Orman Bakanı		Çevre Bakanı
<i>Prof. Dr. N. Çağan</i>		<i>F. AYTEKİN</i>

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Sağlık, Aile, Çalışma ve

Sosyal İşler Komisyonu

Esas No.: 2/1020, 1/955

Karar No.: 25

30.7.2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Denizli Milletvekili Beyhan Aslan, Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek ile Kırıkkale Milletvekili Nihat Gökbulut tarafından hazırlanan "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi" 25.07.2002 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulmuştur. Teklif, Başkanlıkça Tali Komisyon olarak Komisyonumuza, Esas Komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilmiştir.

Söz konusu teklif Komisyonumuzun 30.07.2002 Tarihinde yaptığı 40 ıncı birleşiminde, Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı ile işçi ve işveren temsilcilerinin de katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Teklifin gerekçesinde bir yandan Anayasada yapılan değişiklikler ile Türk Medeni Kanununda yer alan hükümlere uyum sağlanması, öbür yandan Avrupa Birliği Müktesabatının Üstlenilmesine ilişkin Türkiye Ulusal Programı çerçevesinde yapılması gerekli tedbirlerle ilgili olarak çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması amacıyla hazırlandığı belirtilmiştir.

Komisyonumuzda yapılan müzakereler sonunda teklifin yalnızca 12 nci Maddesinin "D" fıkrasının komisyonumuzu ilgilendirdiği üzerinde görüş birliğine varılmıştır. TBMM İçtüzüğü'nün "Komisyonlara havale, esas ve tali komisyonlar" başlıklı 23 üncü Maddesi gereğince sadece bu maddenin görüşülmesi konusundaki sözlü önerinin komisyon üyelerimizin geneli tarafından uygun bulunması üzerine sadece bu maddenin görüşülmesi kabul edilmiştir.

Söz konusu madde ile, 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun serbest bölgelerde kuruluşun itibaren on yıl süreyle 5.5.1983 tarihli ve 2822 sayılı Kanunun grev ve lokavt ile arabuluculuk hükümlerinin uygulanamayacağına ilişkin geçici 1 inci Maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Teklifin bu maddesi ile ilgili olarak hükümet temsilcileri tarafından bilgi verilmiştir.

Bu anlamda,

Bu hüküm üyesi bulunduğumuz Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun denetim organlarıncı toplu pazarlık hakkının ihlali olarak değerlendirildiği ve ayrıca 1951 yılında onaylanan Teşkilatlanma ve Kollektif Müzakere Hakkı Prensiplerinin Uygulanmasına Mütteallik 98 sayılı Sözleşmeye de aykırı bulunmakta olduğu ve yapılan değişiklikle, serbest bölgelerde özgür toplu pazarlık hakkı üzerindeki sınırlama kaldırılarak bu hakkın serbestçe kullanılmasına olanak sağlayacağı belirtilmiştir.

Bu açıklamadan sonra söz konusu madde oylanarak aynen kabul edilmiştir.

Komisyon toplantısında ayrıca Avrupa Birliğine giriş sürecinde Ulusal Program kapsamında görüşler, kamuoyunda "İş Güvencesi Yasa Tasarısı" olarak anılan ve Komisyonumuz gündeminde bulunan "İş Kanunu ile Sendikalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı" nın

görülmekte olan teklif ile birleştirilmesi ve maddelerinin bu teklife 13 üncü Maddeden sonra gelmek üzere eklenmesi hususunda bir önerge verilmiştir.

Önerge uzun usul müzakerelerinden sonra oylanarak kabul edilmiş ve

Tasarın İnci maddesinin Teklifin 13üncü,

2 nci maddesinin 14 üncü,

3 üncü maddesinin 15 inci,

4 üncü maddesinin 16 nci,

5 inci maddesinin 17 nci,

6 nci maddesinin 18 inci,

7 nci maddesinin 19 uncu,

8 inci maddesinin 20 nci,

9 uncu maddesinin 21 inci,

10 uncu maddesinin 22 nci ve

11 inci maddesinin de 23 üncü maddeler olarak eklenmesi oylanarak kabul edilmiş ve teklifin sonraki maddeleri teselsül ettirilmiştir.

Komasyon toplantısı sırasında verilen ikinci önerge ile görüşmekte olduğumuz teklife yine 158 sayılı İLO Sözleşmesi gereği, 1475 sayılı Kanundaki düzenlemelerin basın mesleğinde de uygulanmasının sağlanması gerekçesiyle verilen önerge de kabul edilmiş ve bu hüküm de teklifin 24 üncü Maddesi olmak üzere metne eklenmiştir.

Raporumuz esas Komasyon olan Adalet Komasyonuna saygıyla arz olunur.

Başkan <i>Ertuğrul Kumcuoğlu</i> Aydın	Başkanvekili <i>Prof. Dr. Hasan Basri Üstünbaş</i> Kayseri (Muhalfim)	Sözcü <i>Ali Kemal Başaran</i> Trabzon
Kâtip <i>Sebahat Vardar</i> Bilecik	Üye <i>Mehmet Telek</i> Afyon (Muhalfim)	Üye <i>Mehmet Zeki Okudan</i> Antalya
Üye <i>Mahfuz Güler</i> Bingöl	Üye <i>Mustafa Karshoğlu</i> Bolu	Üye <i>Ersoy Özcan</i> Bolu
Üye <i>Nurettin Dilek</i> Diyarbakır	Üye <i>Ali Ahmet Ertürk</i> Edirne	Üye <i>İbrahim Konukoğlu</i> Gaziantep
Üye <i>Ali Emre Kocaoğlu</i> İstanbul	Üye <i>Perihan Yılmaz</i> İstanbul	Üye <i>Esvet Özdoğu</i> Ankara
Üye <i>Özkan Öksüz</i> Konya	Üye <i>Mükremin Taşkın</i> Nevşehir (Muhalfim)	Üye <i>Ahmet Demircan</i> Samsun
	Üye <i>Mesut Türker</i> Yozgat	

TBMM SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYON BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzda görüşülmekte olan Beyhan Aslan, İbrahim Yaşar Dedelek, Nihat Gökbulut tarafından hazırlanan kanun tekliflerine muhalefet şerhimizdir.

1. Avrupa Birliğine uyum yasaları adı altında getirilen teklif kanun tekniğine aykırı bir halitadır. Bazı şeyler, kurnazca gizlenerek hazırlanmıştır.

2. Daha önce PKK tarafından Türk Devletine, her zeminde, istek olarak bildirenler şimdi “AB Kopenhag Kriterleri” olarak KOB’de dayatılmaktadır. Bu Kriterlerden idam cezasının kaldırılması, Ana Dilde yayın ve eğitim gibi konular üzerinde özellikle duracağımız meselelerdir.

AB, 6 nolu protokol ile genel halde idam cezasını kaldırmıştır. Ancak istisnai halde “Savaş ve yakın savaş tehdidinde” idam cezası kaldırılmamıştır. Kaldı ki, Türkiye 6 nolu protokolü imzalamamıştır. Bizim isteğimiz “Savaş, yakın savaş tehdidinde”, “Terörizm” kelimesinin eklenmesidir. Anayasanın son değişikliğinde 38 inci Maddeye “Savaş, yakın savaş tehdidi ve terörizm...” ibaresi eklenmiştir. Türkiye uzun yıllar terörizmle mücadele etmiştir. İnsanlarını ve 120 milyar Dolar servetini kaybetmiştir; acılar yaşamıştır. Halen sınırlarımızda PKK’nın (şimdi KADEK) 5000 silahlı adamı beklerken, onları cesaretlendirecek şekilde idamın kaldırılması yanlıştır. İdam cezasının kaldırılması, bir yerde “Bölücübaşı”nın idamının önlenmesi içindir.

Bu kadar yıllık terörle mücadelede mücadele edenler, gazi ve şehit olanların mağduriyetini yok saymamız mümkün değildir. O insanlarımıza haksızlık olur.

Bugün çektiğimiz ekonomik sıkıntılarımızın ana kaynağında mücadele için harcadığımız 120 milyar Dolar vardır.

Diğer taraftan bu Vatan için en kıymetli şeyi, canını veren insanlara haksızlık yapmış olmaz mıyız acaba?

Vatan müdafaasında canı yanmayanlara, çocuklarına Ankara’nın batısında askerlik yaptıranlara idam cezası kaldırılсын diyerek “bölücü başını” kurtarmak kolay gelebilir. Ama bizim için kabul edemeyeceğimiz bir hadisedir.

Terör bugün dünyanın başına beladır. 11 Eylül 2001’de ABD’de ikiz kulelere saldırı olana kadar, bizim feryadımızı kimse duymamıştır. Hatta Avrupalı dostlarımız PKK’yı her konuda destekleyerek terörizme kucak açmışlardır. Terör listesine ancak PKK, KADEK olarak değişince almayı akıl etmişlerdir. Avrupa’daki PKK faaliyetleri Avrupalı dostlarımızın desteği ile yürüyor.

AB, PKK’yı siyasallaştırmak için elinden gelen desteği veriyor. Bir yetkilisi “bu siyasal kriterleri yerine getirseniz bile, Kopenhag kriterlerini yerine getirmiş sayılmazsınız; PKK ile masaya oturmanız gerekir.” diye dayatmanın bir başka cephesini gündeme getirmiştir.

Ulusal programda belirtilen bu konudaki taahhütlerimize sonuna kadar bağlıyız.

Bu sebeplerden dolayı terör suçlarında idam cezasının kaldırılmasına karşıyız.

3. Ana dilde eğitim ve yayın safsataadan ibarettir. Bunu kabul etmek demek Lozan’daki haklarımızı inkâr anlamına gelir. Lozan’da azınlıklar tarif edilmiştir. Türkiye’de “Rum, Ermeni ve Musevi” cemaatleri azınlık kabul edilmiştir ve onların haklarını kullanmasını Devletimiz sağlamıştır. Bu Devletin aslı unsuru olan insanları ayrı bir millet olarak kabul etmek bölücülüktür. Böyle bir kabul, yani Devletimizin aslı unsuru olan vatandaşları “Mozaik” adı altında bölerek, dil bahanesi ile

ayrı milletler yaratarak, üniter yapıma dinamit konmasına “Evet” diyerek müsaade etmemiz mümkün değildir. Kaldı ki Anayasada “Devletin resmî dili Türkçedir” diyerek kesin hüküm konmuştur.

AB Ulus-Devletler topluluğudur. Kendi kültürlerinden en ufak taviz vermeyenlere diyoruz ki: “Biz de İspanya, Yunanistan, Fransa gibi AB’ne girmek istiyoruz.”

Yunanistan AB Ülkesi; Lozan’da belirtilmiş olmasına rağmen, Batı Trakya’daki Türklerin azınlık haklarını kullanmalarına mani olmaktadır. Ama, biz de suni azınlıklar yaratarak, Türk Milletinin üniter yapısı bozularak Devletin bölünmesi Batının şark meselesinin bir parçasıdır.

MHP Üyesi Milletvekilleri olarak buna karşı çıkmak tabii görevimizdir.

4. İş Güvencesi Yasasının zaten halita şekline getirilmiş, AB Uyum Yasaları adı verilen bir teklife eklenmesine karşıyız.

İş Güvencesi Yasasına karşı değiliz. Böyle bir tasarımın, içinde bir bütünlük olmayan teklife eklenmesi yanlıştır.

Bu konuda verilen önergeyi de samimi bulmamaktayım. Madem bu kanunu istiyordunuz, niçin daha önce gündeme getirmediğiniz?

Kaldı ki kanunlar ve kararlar dairesinden bir bürokrat “Meclisin olağanüstü toplantı gerekçesinde iş güvencesi yasa tasarısı bulunmadığı için görüşülmesi ve bu teklife eklenmesine iç tüzük müsaade etmiyor” dedi.

İş güvencesi yasası bu haliyle bu taslak kanun içine alınır ve TBMM Genel Kurulunda ret edilir ise bir sene süresince görüşülmez tehdidi altındadır. Bu önemli yasayı bu tehdit altına sokmanın, çalışma hayatımızın temeli emekçilerin haklarının gasp edilmesi anlamına geleceğinden bu tasarıdan ayrı olarak gündeme alınması gerekmektedir.

5. Meclisin şu anda Türk Milletinin tercihini yansıtmadığı muhalefet partilerince yaklaşık iki senedir söylenmektedir. Seçime gitme kararı almanın eşiğinde olan TBMM üyeleri olarak bu önemli yasa değişikliklerini, milletimizin tercihi olarak yeni oluşacak 22 nci Dönem meclisince yapılması demokratik sisteme inancımız gereğidir.

Usul olarak İş Güvencesi Kanununun böyle görüşülmesi yanlıştır. Ayrı olarak görüşme yolu bulsun hemen görüşelim diyoruz. AB’ne gireceksek kendi şartlarımızı da müzakere ederek girelim istiyoruz. AB’ne girmeye karşı değiliz.

Daha önce Gümrük Birliği Anlaşması da gözü kapalı imzalanmış; bugün zarar 60 milyar dolar civarındadır. O günde Gümrük Birliği Şampiyonları “gözü kapalı”, Türkiye’yi tek taraflı olarak AB’ne bağladılar. Karar merciinde Türkiye yok, 3. Ülkelerle Ticaret ve Gümrük Anlaşmaları, AB’nin onayına bağlı. Dün müzakere edilmeden yapılan anlaşmada sıkıntılar yaşıyoruz.

Biz MHP olarak, AB’ne girerken teslimiyetçi politikalar yerine müzakere yolunu seçelim istiyoruz.

Bu sayılan sebeplerden dolayı kanun teklifine karşı olduğumuzu bildirir muhalefet şerhimizdir.

30.7.2002

Dr. Mükremin Taşkın
Nevşehir

Dr. Mehmet Telek
Afyon

Prof. Dr. H. Basri Üstünbaş
Kayseri

SAĞLIK, AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL İŞLER KOMİSYONUNUN

KABUL ETTİĞİ METİN

ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI İLE MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİNİN 3 KASIM 2002 PAZAR GÜNÜ YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 12.-Aşağıdaki kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

D) Teklifin "D" bendi Komisyonumuzda aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13.- 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 6 ncı Maddesinin başlığı ile (III) numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddeye aşağıdaki bent eklenmiştir.

"Sanayi, ticaret ve tarım işleri:"

"III. Bu Kanunun uygulanması bakımından tarımdan sayılacak işler şunlardır:

a) Her çeşit meyveli ve meyvesiz bitkiler; çay, pamuk, tütün, elyaflı bitkiler; turuncgiller; pirinç, baklagiller; ağaç, ağaççık, omca, tohum, fide, fidan; sebze ve tarla ürünleri; yem ve süs bitkilerinin yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı, araştırılması, bunlarla ilgili her türlü toprak işleri, ekim, dikim, aşı, budama, sulama, gübreleme, hasat, harman, devşirme, temizleme, hazırlama ve ayırma işleri, hastalık ve zararlılarla mücadele, toprak ıslahı, çayır, mera, toprak ve su korunması işleri,

b) Fidanlık ve ağaçlandırma, tabii ve suni tensil, orman koruma ve bakımı (yangın dahil), orman imar ve ıslahı, tohum toplama, ormancılık araştırma (sulama, dikim, yetiştirme, bakım), tali orman yolu yapımı ve onarımı, amenajman, silvikültür, orman ürünleri istihsalı, ana depolara nakil, son depolarda istif ve tasnif, millî parkların yapım, bakım ve geliştirilmesi işleri,

c) Her türlü iş ve gelir hayvanlarının (arı, ipek böceği ve benzerleri dahil) yetiştirilmesi, üretimi, ıslahı ve bunlarla ilgili bakım, güdüm, terbiye, kırkım, sağım ve ürünlerinin elde edilmesi, toplanması, saklanması işleri ile bu hayvanların hastalık ve asalaklarıyla mücadele işleri,

ç) 854 sayılı Deniz İş Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kara ve su avcılığı ve bu yoldan elde edilen ürünlerin saklanması, taşınması ve üretilmesi işleri.

IV. Yukarıda sayılan işler dışında kalan bir işin bu Kanunun uygulanması bakımından sanayi, ticaret veya tarım işlerinden sayılıp sayılmadığını belirlemeye, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilidir."

MADDE 14.- 1475 sayılı Kanunun 13 üncü Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddeler eklenmiştir.

"MADDE 13.- Süresi belirli olmayan sürekli hizmet akitlerinin feshinden önce durumun diğer tarafa bildirilmesi gerekir.

Hizmet akdi;

a) İş altı aydan az sürmüştü olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak iki hafta sonra,

b) İş altı aydan bir buçuk yıla kadar sürmüştü olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak dört hafta sonra,

c) İş bir buçuk yıldan üç yıla kadar sürmüştü olan işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak altı hafta sonra,

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

d) İşçi üç yıldan fazla sürmüş işçi için, bildirim diğer tarafa yapılmasından başlayarak sekiz hafta sonra,

feshedilmiş sayılır.

Bu süreler asgari olup sözleşmeler ile artırılabilir.

Bildirim şartına uymayan taraf bildirim süresine ilişkin ücret tutarında tazminat ödemek zorundadır.

İşveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle hizmet akdini feshedebilir.

İşverenin bildirim şartına uymaması veya bildirim süresine ait ücreti peşin ödeyerek akdi feshetmesi, 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddelerinin uygulanmasına engel olmaz.

13/A maddesinin birinci fıkrası uyarınca, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddelerinin uygulanma alanı dışında kalan işçilerin hizmet akdinin, fesih hakkının kötüye kullanılarak sona erdirildiği durumlarda işçiye bildirim sürelerine ait ücretin üç katı tutarında tazminat ödenir. Fesih için bildirim şartına da uyulmaması ayrıca dördüncü fıkra uyarınca tazminat ödenmesini gerektirir.

Feshin geçerli sebebe dayandırılması :

MADDE 13/A.- On veya daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan ve işletmenin bütününe sevk ve idare eden işveren vekili niteliğinde olmayan bir işçinin belirsiz süreli hizmet akdini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır.

Aşağıdaki hususlar fesih için geçerli bir sebep oluşturmaz :

a) Sendika üyeliği veya çalışma saatleri dışında veya işverenin rızası ile çalışma saatleri içinde sendikal faaliyetlere katılmak,

b) İşyeri sendika temsilciliği veya işçi temsilciliği yapmış olmak, yapmak veya temsilciliğe aday olmak,

c) Mevzuattan veya sözleşmeden doğan haklarını takip için işveren aleyhine idarî veya adli makamlara başvurmak veya bu hususta başlatılmış sürece katılmak,

d) Irk, renk, cinsiyet, medenî hal, aile yükümlülükleri, hamilelik, din, siyasî görüş, etnik veya sosyal köken,

e) 70 inci madde uyarınca kadın işçilerin çalıştırılmalarının yasak olduğu sürelerde işe gelmemek,

f) Hastalık veya kaza nedeniyle 17 nci maddenin (I) numaralı bendinin (b) fıkrasında öngörülen bekleme süresinde işe geçici olarak devam etmemek.

İşçinin altı aylık kıdemi, aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen süreler birleştirilerek hesap edilir.

Akdin feshinde usul :

MADDE 13/B.- İşveren fesih bildirimini yazılı olarak yapmak ve fesih sebebini açık ve kesin bir şekilde belirtmek zorundadır.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İşveren bakımından beklenemeyecek haller hariç olmak üzere, hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan bir işçinin belirsiz süreli hizmet akdi, o işçinin davranışı veya verimi ile ilgili nedenlerle feshedilemez. Ancak, işverenin 17 inci maddenin (II) numaralı bendinde gösterilen sebeplerle fesih hakkı saklıdır.

Fesih bildirimine itiraz ve usul :

MADDE 13/C.- Hizmet akdi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde iş mahkemesinde dava açabilir. Toplu iş sözleşmesinde hüküm varsa veya taraflar anlaşılırlarsa uyumsuzluk aynı sürede özel hakeme götürülür.

Feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir.

Dava seri muhakeme usulüne göre iki ay içinde sonuçlandırılır. Mahkemece verilen kararın temyizi halinde, Yargıtay bir ay içinde kesin olarak karar verir.

Geçersiz sebeple yapılan feshin sonuçları:

MADDE 13/D.- İşverence geçerli sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli olmadığı mahkemece tespit edilerek feshin geçersizliğine karar verildiğinde, işveren, işçiyi bir ay içinde işe başlatmak zorundadır. İşçiyi başvurusu üzerine işveren bir ay içinde işe başlatmaz ise, işçiyi en az altı ay en çok bir yıllık ücreti tutarında tazminat ödemekle yükümlü olur. Mahkeme feshin geçersizliğine karar verdiğinde, işçinin işe başlatılmaması halinde ödenecek tazminat miktarını da belirler.

İşçinin mahkeme kararının kesinleşmesine kadar çalıştırılmadığı süre içinde en çok dört aya kadar doğmuş bulunan ücret ve diğer hakları kendisine ödenir.

Bildirim süresine ait ücret işçiyeye peşin ödenmişse, bu tutar yukarıdaki hükümlere göre yapılacak ödemeden mahsup edilir. İşçiyeye bildirim süresi verilmemiş veya bildirim süresine ait ücret peşin olarak ödenmemişse, bu sürelerle ait ücret tutarı ayrıca ödenir.

İşçi, kesinleşen mahkeme kararının tebliğinden itibaren altı iş günü içinde işe başlamak için işverene başvuruda bulunmak zorundadır. İşçi bu süre içinde başvuruda bulunmazsa, işverence yapılmış olan fesih geçerli bir fesih sayılır ve işveren sadece bunun hukuki sonuçları ile sorumlu olur.

Birinci, ikinci ve üçüncü fıkra hükümleri sözleşmeler ile hiçbir suretle değiştirilemez; aksi yönde sözleşme hükümleri geçersizdir.

Yeni işe girme:

MADDE 13/E.- Hizmet akdi feshedilen işçi yeni bir işe girer ve mahkemece feshin geçersizliğine karar verilirse, önceki işine dönmek istemeyen işçi durumu altı iş günü içinde önceki işverene bildirir. Yazılı olarak yapılacak bu bildirim üzerine belirsiz süreli hizmet akdi işverence geçerli bir sebeple feshedilmiş gibi sayılır ve buna ilişkin hukuki sonuçlar doğar."

MADDE 15.- 1475 sayılı Kanununun 8 inci Maddesinin ikinci fıkrasındaki "13,"ibaresi, "13,13/A,13/B,13/C,13/D,13/E," şeklinde, aynı Kanununun 14 üncü Maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan "13 üncü Maddenin (C) bendinde" ibaresi, "13 üncü Maddesinde" şeklinde değiştirilmiştir.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

MADDE 16.- 1475 sayılı Kanunun 17 nci Maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

"IV- İşçi, feshin (I), (II) ve (III) numaralı bentlerde öngörülen sebeplere uygun olmadığı iddiası ile 13, 13/A, 13/B, 13/C, 13/D, 13/E madde hükümleri çerçevesinde yargı yoluna başvurabilir."

MADDE 17.- 1475 sayılı Kanunun 24 üncü Maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Toplu işçi çıkarma

Madde 24.- İşveren; ekonomik, teknolojik, yapısal ve benzeri işletme, işyeri ve işin gerekleri sonucu topluca veya bir ay içinde toplam en az on işçinin iş akdini feshetmek istediğinde, bunu en az otuz gün önceden bir yazı ile işyeri sendika temsilcilerine veya işçi temsilcilerine, ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirir.

Bu bildirimde işçi çıkarmalarının sebepleri, çıkarılacak işçi sayısı ve grupları ve işe son verme işlemlerinin ne kadarlık bir zaman diliminde gerçekleşeceğine ilişkin bilgilerin bulunması zorunludur.

Bildirimden sonra temsilcilerle işveren arasında yapılacak görüşmelerde, toplu işçi çıkarmanın önlenmesi ya da çıkarılacak işçi sayısının azaltılması yahut çıkarmanın işçiler açısından olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi konuları ele alınır. Görüşmelerin sonunda toplantının yapıldığını gösteren bir belge düzenlenir.

Fesih bildirimleri, işverenin toplu işçi çıkarma isteğini bölge müdürlüğüne bildirmesinden otuz gün sonra hüküm doğurur.

İşyerinin bütünüyle kapatılarak kesin ve devamlı suretle faaliyete son verilmesi halinde, işveren sadece durumu en az otuz gün önceden ilgili bölge müdürlüğüne ve Türkiye İş Kurumuna bildirmek ve işyerinde ilan etmekle yükümlüdür.

Mevsim ve kampanya işlerinde çalışan işçilerin işten çıkarılmaları hakkında, işten çıkarma bu işlerin niteliğine bağlı olarak yapıyorsa, toplu işçi çıkarmaya ilişkin hükümler uygulanmaz.

İşveren, toplu işçi çıkarılmasına ilişkin hükümleri 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddeleri hükümlerinin uygulanmasını engellemek amacıyla kullanamaz; aksi halde işçi sözü edilen maddelere göre dava açabilir."

MADDE 18.- 1475 sayılı İş Kanununun 98 inci Maddesinin A) bendinin (3) numaralı alt bendinde yer alan "13 üncü Maddenin (A) bendinde" ibaresi, "13 üncü Maddede" şeklinde, aynı maddenin B) bendinde yer alan "24 üncü Maddesindeki hükümlere aykırı olarak işçi çıkaran veya işyerine yeni işçi alan işveren veya vekiline işten çıkardığı veya işe aldığı her işçi için" ibaresi "24 üncü Maddesindeki hükümlere aykırı hareket eden işveren veya vekiline" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 19.- 1475 sayılı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

"EK MADDE 4.- Tarımdan sayılan işlerde çalışanların, çalışma koşullarına ilişkin hükümleri, hizmet akdi, ücret, işin düzenlenmesi ile ilgili hususlar altı ay içinde çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 20.- 1475 sayılı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

(Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

"GEÇİCİ MADDE 13.- İşyeri temsilcileri ile ilgili olarak yeni bir düzenleme getirilinceye kadar, işyerinde sendika temsilcilerinin bulunmadığı hallerde, o işyerinde çalışan işçiler tarafından 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 34 üncü Maddesinde belirlenen sayıda seçilecek işçi temsilcileri görev yaparlar."

MADDE 21.- 5.5.1983 tarihli ve 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 30 uncu Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 30.- İşyeri sendika temsilcisinin belirsiz süreli hizmet akdinin işveren tarafından feshinde 1475 sayılı İş Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

Temsilcinin hizmet akdinin sadece temsilcilik faaliyetlerinden dolayı feshedilmesi halinde, 1475 sayılı Kanunun 13/D Maddesinin birinci fıkrası uyarınca en az bir yıllık ücreti tutarında tazminata hükmedilir.

İşveren, yazılı rızası olmadıkça işyeri temsilcisinin çalıştığı işyerini değiştiremez veya işinde esaslı bir tarzda değişiklik yapamaz. Aksi halde değişiklik geçersiz sayılır."

MADDE 22.- 2821 sayılı Kanunun 31 inci Maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

"İşverenin, hizmet akdinin feshi dışında, üçüncü ve beşinci fıkra hükümlerine aykırı hareket etmesi halinde, işçinin bir yıllık ücret tutarından az olmamak üzere tazminata hükmedilir. Sendika üyeliği veya sendikal faaliyetlerden dolayı hizmet akdinin feshi halinde ise, 1475 sayılı Kanunun 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E madde hükümleri uygulanır. Ancak 1475 sayılı Kanunun 13/D Maddesinin birinci fıkrası uyarınca ödenecek tazminat işçinin bir yıllık ücret tutarından az olamaz.

854 sayılı Deniz İş Kanunu, 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun ile 818 sayılı Borçlar Kanununa tabi olan işçiler ve tarımdan sayılan işlerde çalışanlar ile 1475 sayılı Kanunun 13/A Maddesinin birinci fıkrası uyarınca, aynı Kanunun 13/A, 13/B, 13/C, 13/D ve 13/E maddelerinin uygulanma alanı dışında kalan işçinin sendika üyeliği veya sendikal faaliyetlerden dolayı hizmet akdinin feshi iddiası ile açacağı davada, ispat yükümlülüğü işverende olmak üzere 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun genel hükümleri uygulanır. İşçiye ödenecek tazminat miktarı için, altıncı fıkra hükmü esas alınır.

İşçinin iş kanunları ve diğer kanunlara göre haiz olduğu bütün hakları saklıdır."

MADDE 23.- 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 5 inci Maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendi, ikinci fıkrasının (c), (ç) ve (d) bentleri, Ek 3 üncü Maddesinde yer alan "2 numaralı bendi ile" ibaresi ve Geçici 4 üncü Maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 24.- 1475 sayılı Kanunun 13/A, 13/B, 13/C, 13/E maddeleri kıyasen bu kanuna da uygulanır.

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No.: 2/1020

Karar No.: 34

31.7.2002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 29.7.2002 tarihinde tali komisyon olarak Anayasa, İçişleri, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarına, esas Komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen "Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri Denizli Milletvekili Beyhan Aslan, Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek ile Kırkkale Milletvekili Nihat Gökbulut'un; Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması ile Milletvekili Genel Seçimlerinin 3 Kasım 2002 Pazar Günü Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi (2/1020)", Komisyonumuzun 31.7.2002 tarihli 55 inci toplantısında, Adalet Bakanı Sayın Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'ün, Devlet Bakanı Sayın Nejat Arseven'in ve Adalet, İçişleri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı ve Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü temsilcilerinin de katılmalarıyla, Anayasa, İçişleri, Millî Eğitim, Gençlik ve Spor ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonları raporları da dikkate alınarak incelenip görüşülmüş, geneli üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra maddelerine geçilmesi oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci ve 2 nci maddeleri oyçokluğu ile aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 3 üncü maddesinin (E) fıkrası ile değiştirilmesi öngörülen Dernekler Kanununun 45 inci maddesinin üçüncü fıkrasında derneklerin amaç ve faaliyetleri ile ilgili olan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca da denetlenebileceği hükmü getirilmektedir. Derneklerin, bakanlıklar dışında kamu kurum ve kuruluşlarınca denetlenmesi uygun görülmeyle fıkra da doğrultuda değişiklik yapılmıştır.

Teklifin 4, 5, 6 ve 7 nci maddeleri oyçokluğu ile aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 8 inci maddesinin (B) fıkrası ile Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (v) bendinin değiştirilmesi öngörülmektedir. Fıkranın (f) bendinde yer alan "kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında kişilerin özel hayatının yayın konusu yapılmaması" ibaresinin metinden çıkarılmasını uygun gören Komisyonumuz, (f) bendi değişikliğini de ilave ederek fıkrayı yeniden düzenlemiştir.

Teklifin 9, 10, 11 ve 12 nci maddeleri oyçokluğu ile aynen kabul edilmiştir.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Teklifle "İş Kanunu ile Sendikalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı"nu birleştirmiş ve Tasarı hükümlerini yaptığı düzenleme ile teklif metnine dahil etmiştir. Komisyonumuz, yapılan bu uygulamanın içtüzük hükümlerine aykırı olması nedeniyle, Teklif metnine dahil edilemeyeceğine karar vermiştir.

Teklifin 13 üncü maddesi, Milletvekili Genel Seçiminin 3 Kasım 2002 Pazar günü yapılacağını içermektedir. Konuya ilişkin Önergeler ile Anayasa Komisyonunu Raporunun, TBMM Genel Kurulunun 31.7.2002 tarihli 123 üncü birleşiminde görüşülüp kabul edilmiş olması nedeniyle madde teklif metninden çıkarılmış ve Teklifin başlığı bu doğrultuda değiştirilmiştir.

Teklifin Geçici 1, 2 ve 3 üncü maddeleri oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

13 üncü maddenin Teklif metninden çıkarılması nedeniyle teklifin yürürlüğe ilişkin 14 üncü maddesi 13, yürütmeye ilişkin 15 inci maddesi 14 üncü madde olarak oyçokluğu ile aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Emin Karaa</i> Kütahya	Başkanvekili <i>İ. Sühan Özkan</i> İstanbul	Sözcü <i>Salih Erbeyin</i> Denizli (Teklifin tümüne muhalifim.)
Kâtip <i>Yekta Açıkğöz</i> Samsun	Üye <i>Müjdat Kayayerli</i> Afyon (Tümüne muhalifim.)	Üye <i>Ramazan Toprak</i> Aksaray (1 inci maddesine muhalifim.)
Üye <i>Cafer Tufan Yazıcıoğlu</i> Bartın	Üye <i>Kenan Sönmez</i> Bursa	Üye Mustafa Kemal Aykurt Denizli (İmzada bulunamadı)
Üye <i>Mehmet Gözükaya</i> Denizli (1, 4, 8 inci Md. lere muhalifim.)	Üye <i>Fahrettin Kukaracı</i> Erzurum (1 ve 4 üncü Md.lere muhalifim)	Üye <i>Cezmi Polat</i> Erzurum (Tasarının tümüne muhalifim.)
Üye <i>Ali Günay</i> Hatay	Üye <i>Erol Al</i> İstanbul	Üye <i>Mehmet Gül</i> İstanbul (Tümüne muhalifim.)
Üye <i>Mehmet Pak</i> İstanbul (Tümüne muhalifim.)	Üye <i>Hayri Diri</i> İzmir	Üye <i>Işıl Saygın</i> İzmir
Üye <i>Sevgi Esen</i> Kayseri (Anayasaya aykırılığı nedeniyle 1, 4, 8 ve 11 inci maddelere muhalifim.)	Üye <i>Cemal Özbilen</i> Kırklareli	Üye <i>Erdoğan Sezgin</i> Samsun (1, 4, 8 inci maddelere muhalifim.)
Üye <i>Yahya Akman</i> Şanlıurfa	Üye <i>Orhan Bıçakçioğlu</i> Trabzon (Teklifin tamamına muhalifim.)	Üye <i>Mehmet Çiçek</i> Yozgat (4 ve Geçici 1 inci Maddeye muhalifim.)
	Üye <i>Fethullah Erbaş</i> Van (Bazı maddelerine muhalifim.)	

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA
MUHALEFET ŞERHİMDİR

AB uyum yasaları kapsamında kabul edilen bu kanun teklifinin 1. maddesiyle, savaş ve çok yakın savaş hali dışındaki idam cezaları, müebbet ağır hapse dönüştürülmektedir.

Türk kamuoyunun vicdanını yaralayan suçları işleyen idam hükümlüleri, bu düzenleme sonrasında TBMM'nde belki de 30 - 40 milletvekili oyu ile kabul edilecek bir yasa ile affedilebilecektir. Bu adalet duygularını ağır derecede zedeler, adalete olan güveni sarsar.

Böylesine önemli bir düzenleme Anayasal güvence sağlanacak şekilde düzenlenmek zorundadır. Diğer bir ifadeyle, idama mahkûm edilenler, cezası, anayasada yer alan ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasına çevrildiğinde yine anayasada yer alacak olan bu suçların şartla salıverme, erteleme, af ve infaz iyileştirilmesinden yararlanamayacağına dair hükümlerle anayasal güvenceye kavuşmuş olacaktır.

Teklifle getirilen düzenleme, ciddi bir güvence olmayıp kamu vicdanındaki yaraları sarmaktan uzaktır.

Anayasal güvenceye kavuşturulmamış olan "idam cezalarının ağırlaştırılmış müebbet ağır hapse çevrilmesine" dair teklifin 1. maddesine bu gerekçelerle muhalifim. 31.7.2002

Ramazan Toprak
Aksaray

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Görüşülmekte olan Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin 1. maddesi Anayasaya aykırıdır. Anayasaya aykırılık sebebiyle muhalifiz.

Saygılarımızla.

Erdoğan Sezgin
Samsun

Sevgi Esen
Kayseri

Mehmet Gözlükaya
Denizli

GEREKÇE

Maddede "savaş ve çok yakın savaş tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için öngörülen idam cezaları hariç olmak üzere", diğer ölümlü cezalarının müebbet ağır hapis cezasına dönüştürüldüğü düzenlenmektedir. Anayasamızın 38 inci maddesi, suç ve cezaların yasayla düzenlenmesi ilkesini içermektedir. Ceza Kanununda hangi suçların savaş ve çok yakın savaş halleri grubuna girdiği noktasında bir sarahat yoktur. Sözgelimi; Türk Ceza Kanununun 125 inci maddesindeki suç, savaş ve çok yakın savaş tehdidi kategorisinde olup olmadığı yasada düzenlenmemiştir. Bu duruma göre, hangi suçların bu gruba girdiği veya bu grubun dışında kaldığı belirlenmesini, yargıç yapacaktır. Anayasanın yasama organına verdiği kanunla belirleme görevi, yargı organına devredilemez. Yasama organı, Anayasanın 38 inci maddesi değişikliğinde yer alan ve idamın korunabilmesini caiz gören bir formülün kanunda tekrarlayarak görevini yerine getirmiş sayılamaz. Hangi suçlar için idamın korunduğu ve hangi suçlar için idamın kaldırıldığı, madde atıfları yapılmak suretiyle kanunda açıkça belirtilmeliydi. Teklif bu yönüyle Anayasaya tartışmasız netlikte aykırıdır.

MUHALEFET ŞERHİ

Anavatan Partisi Genel Başkanı Sayın Mesut Yılmaz Tarafından Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifleri Türkiye Büyük Millet Meclisinde Gurubu bulunan siyasi Parti liderlerine destek olunması amacıyla takdim edilmiştir. Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli Kanun Teklifi içerisinde bir takım maddelerin demokratikleşme ve Ulusal Programda yer alan maddeleri içerdiği bu sebeple destek olunabileceği belirtilmiştir. Bu teklifi yetkili kurullarda incelenmesi destek olunabilecek maddelerin yanı sıra yeni önerilerle katkı temin edilebileceği belirtilmiş bu konudaki çalışmaların 27 Temmuz 2002 tarihinde tekrar görüşmek suretiyle kesinleşmesi kararlaştırılmıştır.

Liderlerin bu konudaki mutabakatına rağmen kararlaştırılan süre dolmadan ve çalışmalar tamamlanmadan Kanun Teklifi Anavatan Partisi Grubu tarafından Meclise verilmiştir. Bu suretle partimizin desteği ve katkısı hususunda bir talep olmamıştır. Partimizin katkısını talep etmeyen Kanun Teklifi sahiplerine destek temin etmemiz bahis konusu değildir.

Kanun Teklifinde yer alan İdam Cezasının Terör Suçlarının kaldırılması, başka dilde yayın ve öğrenim hakkını kabulüne ilişkin taleplere bizler başından beri karşı olduğumuzu ve kabul etmeyeceğimizi belirtmiş bulunuyoruz. Bu görüşümüzün doğrultusunda da İdam Cezasının terör suçları için kaldırılmasına karşıyız.

Ayrıca Kanununun maddesinin düzenleniş biçimi itibariyle idam cezasının müebbet ağır hapis cezasına dönüştüren düzenleme ile cezanın infazının ölünceye kadar devam edeceği hükmünün Anayasanın 138 inci ve TCK'nun 2 inci maddesi karşısında uygulanamayacağı göz önüne alınarak tarafımızdan kabul edilmemektedir.

Kanun Teklifinin 4-A maddesi ile cemaat vakıflarına ilişkin düzenleme Lozan anlaşması ile tesbit edilen azınlıklara sağlanacak haklar çerçevesinde bulunmadığı gibi gerekçede belirtilen ayrımcılık anlamında da değerlendirilmemesi mümkün bulunmamaktadır.

Kanun Teklifinin 6-A ve 7-A maddeleri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarının İadeyi Muhakeme sebebi olarak kabul etmesi Türk yargı yetkisine müdahale anlamı taşımaktadır. Bu hususta kimi Avrupa Birliği Ülkelerinde bu konuda hiçbir düzenleme bulunmazken kimi ülkelerde halen yasa çalışmaları sürmektedir. Bilindiği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yerleşik içtihatlarıyla da sabit olduğu üzere bir temyiz merci değildir. Teklif ile getirilmek istenen değişikliği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinden kaynaklanan hukuki bir hükümlülük olmadığı da açıktır. Öte yandan ulusal programda böyle bir taahhüdümüz bulunmamaktadır ve Avrupa Birliğinin Türkiye den de böyle bir talebi yoktur.

Teklifin 8 inci maddesi ile Radyo Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanununun 4 üncü maddesinde getirilen değişiklikle ülkemizde varolan etnik grupların Türkçenin dışında dil ve lehçelerde Televizyon ve Radyo yayını yapmalarına imkân sağlanması amaçlanmakta. Bu suretle farklı toplum kesimlerinden azınlık oluşturma yolu açılacak ayrı dil konuşurma tarih yazma yöntemiyle de üniter devlet yapımının bozulması ve millî bütünlüğün parçalanması doğabilecektir. Kaldı ki bu husus Anayasanın 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına açıkça aykırıdır.

Teklifin 11 inci maddesiyle "Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun" adı "Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmesi öngörülmektedir. Kanun Teklifi ile Kanunun 1 inci maddesinin ve 2 inci maddesinin (a) bendinin değiştirilmesi öngörülmüştür. Bu husus öncelikle Anayasanın 42 inci maddesinin 9 uncu fıkrasına açıkça aykırıdır. Yine Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun 2 inci maddesinin A bendine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Bu durum ise devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne ve Üniter Devlet yapısına aykırı olup etnik grup ve azınlık yaratmaya matuftur.

Bu düzenleme, Anayasanın 3, 4. ve 42. maddeleri ile çelişir nitelik taşıması yanında, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü zamanla tehlikeye atacak bir yapılanmaya imkan verir mahiyettedir. Çünkü dil, bir toplumu zamanla millet yapan, "ortak kültürü" nesilden nesile taşıyan en önemli araçtır. Türk Milletinin resmi dili Türkçedir. Farklı dil ve lehçelerin öğretilmesine imkan vermek yeni millet oluşturmaya kapı aralayacak, üniter yapıyı bozacak, yeni problemler oluşturacak niteliktedir.

Türkiye'de 40 ayrı etnik unsur olduğu iddiasında bulunanlar bu Kanunla emellerine ulaşmış olacak, zamanla bu unsurların Millet olmasına çalışacak, Türk Milletini yeni meselelerle karşı karşıya bırakacaktır.

PKK'nın ortaya çıkması, 20 yıllık bir sürede, Türkiye'de 35 bin civarında insanın ölümlüne, 100 milyar dolar maddi kayba ve ülkenin bazı bölgelerinin geri kalmasına yol açmıştır. Bu terör örgütünün; hedefi Türkiye'yi bölmek, ırk esasına dayalı yeni milletler oluşturmaktır. Zaten PKK'nın 7 . Kongre kararları doğrultusunda açıklanan "Demokratikleşme ve Barış İçin Acil Eylem Planı" içinde Kürt dilinin ve kültürünün önündeki engellerin kaldırılması ile Kürtçe eğitim ve yayın yapılması da yer almaktadır. PKK'nın talepleri ile AB'nin Kopenhag Kriterleri çerçevesinde Türkiye'den beklentileri arasındaki benzerlikler dikkat çekmektedir. Çıkarılmak istenen yasa ile; Türkiye'nin 20 yıldan beri mücadele ettiği PKK terör örgütünün istekleri yerine getirilmiş olmaktadır.

Bu yasa ile verilen imkan, sadece belli bir bölge ve belli lehçe ile sınırlı kalmayacak faklı "milletçikler" oluşmasına yol açacaktır. Böyle bir durum üniter yapıyı parçalayacağı gibi Anayasanın değiştirilmesi bile teklif edilemeyen yasalarının delinmesine, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, Resmî dilinin Türkçe olmasına, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel yasalarından olan Tevhid-i Tedrisat (Eğitim-Öğretim Birliği) Kanununa, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin oluşturmak istediği millet olma şuuruna aykırı bir yapılanmaya sebep olacaktır. Bu ise ülkemiz için en tehlikeli bir husustur. Bundan fayda göreceği iddia edilenlerin de zarar göreceği şüphesizdir. Bu; "surda bir gedik açmak" ve "bindiği dalı kesmek" demektir. Gelişmiş ülkeler ortak bir dil etrafından buluşmaya ve onu güçlü kılmaya, dünya dili yapmaya çalışırken bizim nüansları öne çıkararak Resmî dilimiz olan Türkçe'yi zayıflatacak yapılanmaya gitmemiz tehlikelerin hatta ihanetlerin en büyüğüdür.

Kaldı ki Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için böyle bir ihtiyaç da bulunmamaktadır. Zaten mahal-li lehçelerin öğrenilmesinin ve kullanılmasının önünde bir engel yoktur. O halde yarın pişman olunacak ve telafisi mümkün olmayacak yasaların kimseye fayda getirmeyeceği gözden uzak tutulmalıdır. Bu konuda ilim, akıl, sağduyu üçgeninde değerlendirme yapılmasının zaruret olduğu bir gerçektir.

1. Avrupa Birliğine uyum yasaları adı altında getirilen teklif kanun tekniğine aykırı bir halidir. Bazı şeyler, kurnazca gizlenerek hazırlanmıştır.

2. Daha önce PKK tarafından Türk Devletine, her zeminde, istek olarak bildirilenler şimdi "AB Kopenhag Kriterleri" olarak KOB de dayatılmaktadır. Bu kriterlerden idam cezasının kaldırılması, Ana dilde yayın ve eğitim gibi konular üzerinde özellikle duracağımız meselelerdir.

AB, 6. Nolu Protokol ile ilgili genel halde idam cezasını kaldırmıştır. Ancak istisnai halde "Savaş ve yakın savaş tehdidinde" idam cezası kaldırılmamıştır. Kaldı ki, Türkiye 6 nolu protokolü imzalamamıştır. Bizim isteğimiz "Savaş, yakın savaş tehdidinde" "Terörizm" kelimesinin eklenmesidir. Anayasanın son değişikliğinde 38. Maddeye "Savaş, yakın savaş tehdidi ve terörizm..." ibaresi eklenmiştir. Türkiye uzun yıllar terörizmle mücadele etmiştir. İnsanlarını ve 120 Milyar Dolar servetini kaybetmiştir; acılar yaşamıştır. Halen sınırlarımızda PKK nın (şimdi KADEK) 5000 silahlı adamı beklerken, onları cesaretlendirecek şekilde idamın kaldırılması yanlıştır. İdam cezasının kaldırılması, bir yerde Bölütcübaşı'nın idamının önlenmesi içindir.

Bu kadar yıllık terörle mücadele edenlerin, gazi ve şehit olanların mağduriyetlerini yok saymamız mümkün değildir. O insanlarımıza haksızlık olur.

Bugün çektiğimiz ekonomik sıkıntılarımızın ana kaynağında mücadele için harcadığımız 120 Milyar Dolar vardır.

Diğer taraftan bu Vatan için en kıymetli şeyi, canını veren insanlara haksızlık yapmış olmaz mıyız acaba?

Vatan müdafaasında canı yanmayanlara, çocuklarına Ankara'nın batısında askerlik yaptırılanlara idam cezası kaldırılınsın diyerek "bölücü başını" kurtarmak kolay gelebilir. Ama bizim için kabul edemeyeceğimiz bir hadisedir.

Terör bugün dünyanın başına beladır. 11 Eylül 2001'de ABD'de ikiz kulelere saldırı olana kadar, bizim feryadımızı kimse duymamıştır. Hatta Avrupalı dostlarımız PKK'yı her konuda destekleyerek terörizme kucak açmışlardır. Terör listesine ancak PKK, KADEK olarak değişince almayı akıl etmişlerdir. Avrupadaki PKK faaliyetleri Avrupalı dostlarımızın desteği ile yürüyor.

AB, PKK'yı siyasallaştırmak için elinden gelen desteği veriyor; bir yetkilisi "bu siyasal kriterleri yerine getirseniz bile, Kopenhag Kriterlerini yerine getirmiş sayılmazsınız; PKK ile masaya oturmanız gerekir." diye dayatmanın bir başka cephesini gündeme getirmiştir.

Ulusal programda belirtilen bu konudaki taahhütlerimize sonuna kadar bağlıyız.

Bu sebeplerden dolayı terör suçlarında idam cezasını kaldırılmasını karşıyoruz.

3. Anadilde eğitim ve yayın safsatadan ibarettir. Bunu kabul etmek demek Lozan'daki haklarımızı inkar anlamına gelir. Lozan'da azınlıklar tarif edilmiştir. Türkiye'de "Rum, Ermeni ve Musevî" cemaatleri azınlık kabul edilmiştir ve onların haklarını kullanmasını Devletimiz sağlamıştır. Bu Devletin aslı unsuru olan insanları ayrı bir millet olarak kabul etmek bölücülüktür. Böyle bir kabul, yani Devletimizin aslı unsuru olan vatandaşları "Mozaik" adı altında bölerek, dil bahanesi ile ayrı milletler yaratarak, üniter yapımıza dinamik konmasına "Evet" diyerek müsaade etmemiz mümkün değildir. Kaldı ki Anayasada "Devletin resmi dili Türkçedir" diyerek kesim hüküm konmuştur.

AB Ulus-Devletler topluluğudur. Kendi kültürlerinden en ufak taviz vermeyenlere diyoruz ki: "Biz de İspanya, Yunanistan, Fransa gibi eşit şartlarda AB'ne girmek istiyoruz."

Yunanistan AB Ükesi; Lozan'da belirtmiş olmasına rağmen, Batı Trakya'daki Türklerin azınlık haklarını kullanmalarına mani olmaktadır. Ama, biz de suni azınlıklar yaratarak, Türk Milletinin üniter yapısı bozularak Devletin bölünmesi Batının şark meselesinin bir parçasıdır.

MHP Üyesi Milletvekilleri olarak buna karşı çıkmak tabii görevimizdir.

4. Meclisin şu anda Türk Milletinin tercihini yansıtmadığı muhalefet partilerince yaklaşık iki senedir söylenmektedir. Seçime gitme kararı alınmanın eşliğinde olan TBMM Üyeleri olarak bu önemli yasa değişikliklerini, milletimizin tercihi olarak yeni oluşacak 22. Dönem Meclisince yapılması demokratik sisteme inancımız gereğidir.

Daha önce Gümrük Birliği Anlaşması da gözü kapalı imzalanmış; bugün zarar 60 Milyar Dolar civarındadır. O gün de Gümrük Birliği Şampiyonları "gözü kapalı", Türkiye'yi tek taraflı olarak AB'ne bağladılar. Karar merciinde Türkiye yok, 3. Ükelerle Ticaret ve Gümrük Anlaşmaları, AB'nin onayına bağlı. Dün müzakere edilmeden yapılan anlaşmada sıkıntılar yaşıyoruz.

Biz MHP olarak, AB'ne girerken teslimiyetçi politikalar yerine müzakere yolunu seçelim istiyoruz.

Milliyetçi Hareket Partisi, Avrupa Birliği üyeliğine karşı değildir. Ancak, Avrupa Birliği üyeliği sürecinde eşit bir konumda bir ülke olarak algılanmamamız halinde sürece katılmamız doğru değildir. Birliğin tek taraflı istekleri sonucu ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğü aleyhine düzenlemeler yapıl-

ması hiçbir şekilde kabul edilemez. Anayasamızın başlangıç bölümünde de belirtildiği gibi Türkiye, Dünya milletler ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesidir. Ülkemiz ancak bu çerçevede konumda görülebilir ve Ülkemiz çıkarları gözetilebilirse bu hareket desteklenebilir. Parti olarak herhangi bir uluslar arası bütünleşme hareketine karşı değiliz. Ancak ülkenin bağımsızlık ve bütünlüğüne zarar verebilecek herhangi bir düzenlemeyi kabul etmemiz mümkün görünmemektedir.

Öte yandan, Parti olarak kamuoyuna da açıklanmış bulunan görüşlerimizde, Avrupa Birliği uyum süreci ile ilgili görülen belirli düzenlemelerin karşısında olduğumuz açıklanmıştır. Bu çerçevede liderler arasında yapılan görüşmelerde, uyum paketinin belirli kısımlarını destekleyebileceğimiz görüşü ifade edilmiştir. Ancak bunun için, pakete katıldığımız hususların ayrı bir paket olarak düzenlenmesi gerektirdi. Ne var ki paketin bir bütün olarak sunulmuş bulunması, daha önce açıklanan görüşlerimiz doğrultusunda, paketi desteklemeyeceğimiz sonucunu kendiliğinden doğurmaktadır. Bu nedenle Avrupa Birliği uyum yasaları adı altında getirilmiş bu düzenlemelere karşıyız.

Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız üzere, Milliyetçi Hareket Partisi milletvekilleri olarak eşit şartlarda, karşılıklı anlayış içinde Ulusal Program doğrultusunda, hazırlanacak AB uyum yasalarına Parti olarak karşı değiliz. Ancak, bir uzlaşmaya varılmadan, sadece ben yaptım oldu mantığı ile acelece hazırlanan yasa teklifine uzlaşma için Partimize sunulan teklif için, bizim önerilerimiz beklenilmeden, TBMM'ne sunulan kanun teklifinin tümüne açıklanan sebeplerle karşıyız.

Salih Erbeyin
Denizli
Orhan Bıçakçioğlu
Trabzon

Mehmet Pak
İstanbul
Müjdat Kayayerli
Afyon

Mehmet Gül
İstanbul
Cezmi Polat
Erzurum

ANAVATAN PARTİSİ GRUP BAŞKAN-
VEKİLLERİ DENİZLİ MİLLETVEKİLİ BEY-
HAN ASLAN, ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ
İBRAHİM YAŞAR DEDELEK İLE KIRIK-
KALE MİLLETVEKİLİ NİHAT GÖK-
BULUT'UN TEKLİFİ

**ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASI İLE MİLLETVEKİLİ
GENEL SEÇİMLERİNİN 3 KASIM 2002
PAZAR GÜNÜ YAPILMASINA İLİŞKİN
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1. – A) Savaş ve çok yakın savaş
tehdidi hallerinde işlenmiş suçlar için ön-
görülen idam cezaları hariç olmak üzere,
1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza
Kanunu, 7.1.1932 tarihli ve 1918 sayılı Kaçak-
çılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile
31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman
Kanununda yer alan idam cezaları müebbet
ağır hapis cezasına dönüştürülmüştür.

Şu kadar ki,

a) Türk Ceza Kanununun 47, 50, 51, 55,
58, 59, 61, 62, 64, 65, 66, 102, 112, 451, 452,
462 ve 463 üncü maddeleri ile 7.11.1979 tarih-
li ve 2253 sayılı Çocuk Mahkemelerinin
Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hak-
kında Kanunun 12 nci maddesinin idam
cezasına ilişkin hükümleri,

b) Türk Ceza Kanununun 17 nci maddesi
ile 13.7.1965 tarihli ve 647 sayılı Cezaların İn-
fazı Hakkında Kanunun 19 ve Ek 2 nci mad-
delerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafın-
dan ölüm cezalarının yerine getirilmemesine
karar verilenlere ilişkin hükümleri saklıdır.

B) Bu Kanun hükümlerine göre idam
cezaları müebbet ağır hapis cezasına dönüş-
türülenler hakkında Türk Ceza Kanununun 70,
73 ve 82 nci maddelerinde öngörülen süreler
iki kat, terör suçluları hakkında üç kat olarak
uygulanır.

Bu Kanun hükümlerine göre idam cezaları

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**ÇEŞİTLİ KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA İLİŞKİN
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1.- Teklifin 1 inci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

müebbet ağır hapis cezasına dönüştürülen terör suçluları hakkında Cezaların İnfazı Hakkında Kanun ile 12.4.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun şartla salıverilmeye ilişkin hükümleri uygulanmaz. Bunlar hakkında müebbet ağır hapis cezası öltünceye kadar devam eder.

MADDE 2. – A) Türk Ceza Kanununun 159 uncu maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Birinci fıkrada sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek maksadıyla yapılan yazılı, sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez.”

B) Türk Ceza Kanununun 201 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 201/a ve 201/b maddeleri eklenmiştir.

“MADDE 201/a. – Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddî menfaat elde etmek maksadıyla, yabancı bir devlet tâbiyetinde bulunan veya vatansız olan veya Türkiye’de sürekli olarak oturmasına yetkili mercilerce izin verilmemiş bulunan kimselerin Türkiye’ye yasal olmayan yollardan girmelerini veya ülkede kalmalarını, bu kişilerin veya Türk vatandaşlarının yasal olmayan yollardan ülke dışına çıkmalarını sağlamaya göçmen kaçakçılığı denilir.

Göçmen kaçakçılığı suçunun faillerine veya böyle bir suça iştirak etmeksizin, daha önce ülkeye sokulmuş veya girmiş kaçak göçmenleri, maddî menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollarla ülkeden çıkarılmalara, yasal koşullara uymaksızın ülkede kalmalarını olanaklı kılanlara, bu maksatla sahte kimlik veya seyahat belgelerini hazırlayanlara veya

MADDE 2.- Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

temin edenlere ya da bu suçlara teşebbüs edenlere, fiilleri başka bir suç oluştursa bile ayrıca iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir; suçun işlenmesinde kullanılan taşıtlar ve bu fiil nedeniyle elde edilen maddî menfaatler müsadere edilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı olan suçlar, kaçak göçmenlerin yaşamlarını veya vücut bütünlüklerini tehlikeye soktuğu veya insanlık dışı veya onur kırıcı muamele biçimlerine tâbi kılınmalarına neden olduğu hallerde faillere verilecek cezalar, yarısı oranında; ölüm meydana gelmiş ise bir kat artırılarak hükmolunur.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar örgütlü olarak işlendiğinde faillere verilecek cezalar bir kat artırılarak hükmolunur.

MADDE 201/b. – Zorla çalıştırmak veya hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tâbi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden, barındıran kimseye beş yıldan on yıla kadar ağır hapis ve bir milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girilen ve suçu oluşturan eylemler var olduğu takdirde, mağdurun rızası yok sayılır.

Onsekiz yaşını doldurmamış çocukların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç filler-

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

den hiçbirisine başvurulmuş olmasa da faile
birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçlar örgütlü
olarak işlendiği takdirde faillere verilecek
cezalar bir kat artırılarak hükmolunur.”

MADDE 3. - A) 6.10.1983 tarihli ve 2908
sayılı Dernekler Kanununun yürürlükten kal-
dırılmış olan 11 inci maddesi, kenar başlığı ile
birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlen-
miştir.

“Türkiye’de kurulan derneklerin yurt
dışındaki faaliyetleri

Madde 11. - Uluslararası alanda işbirliği
yapılmasında yarar görülen hallerde; ulus-
lararası faaliyette bulunma amacını güden der-
neklerin kurulması, bu derneklerin yurt dışında
şube açması, yurt dışındaki benzer amaçlı der-
nek veya kuruluşlara üye olması veya bunlarla
işbirliği yapması veya yurt dışında faaliyette
bulunması, Dışişleri Bakanlığının görüşü alın-
mak suretiyle, İçişleri Bakanlığının önerisi
üzerine Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Yurt dışındaki bir dernek ve kuruluşa üye
olmak ya da bunlarla işbirliğinde bulunmak ist-
eyen dernek veya üst kuruluş, bu dernek veya
kuruluşun statüsünün Türkçeye çevrilmiş
noterden onaylı iki örneğini İçişleri Bakan-
lığına vermekle yükümlüdür.

Türkiye’deki derneklerin üye olduğu veya
işbirliği yaptığı yabancı dernek veya kuruluş-
ların kanunlarımıza ve milli menfaatlerimize
aykırı faaliyetlerde bulunması halinde, Tür-
kiye’de kurulmuş derneğin, bu yabancı dernek
veya kuruluşlarla olan ilişkilerine Dışişleri
Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri
Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu
kararıyla son verilir.”

MADDE 3.- A) 6.10.1983 tarihli ve 2908
sayılı Dernekler Kanununun yürürlükten kal-
dırılmış olan 11 inci maddesi, kenar başlığı ile
birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlen-
miştir.

“Türkiyede kurulan derneklerin yurt dışın-
daki faaliyetleri

Madde 11.- Uluslararası alanda işbirliği
yapılmasında yarar görülen hâllerde; ulus-
lararası faaliyette bulunma amacını güden der-
neklerin kurulması, bu derneklerin yurt dışında
şube açması, yurt dışındaki benzer amaçlı der-
nek veya kuruluşlara üye olması veya bunlarla
işbirliği yapması veya yurt dışında faaliyette
bulunması, Dışişleri Bakanlığının görüşü alın-
mak suretiyle, İçişleri Bakanlığının önerisi
üzerine Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Yurt dışındaki bir dernek ve kuruluşa üye
olmak ya da bunlarla işbirliğinde bulunmak ist-
eyen dernek veya üst kuruluş, bu dernek veya
kuruluşun statüsünün Türkçeye çevrilmiş
noterden onaylı iki örneğini İçişleri Bakan-
lığına vermekle yükümlüdür.

Türkiyedeki derneklerin üye olduğu veya
işbirliği yaptığı yabancı dernek veya kuruluş-
ların kanunlarımıza ve milli menfaatlerimize
aykırı faaliyetlerde bulunması hâlinde, Tür-
kiyede kurulmuş derneğin, bu yabancı dernek
veya kuruluşlarla olan ilişkilerine Dışişleri
Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri
Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu
kararıyla son verilir.”

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

B) Dernekler Kanununun yürürlükten kaldırılmış olan 12 nci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Yurt dışında kurulan derneklerin Türkiye'deki faaliyetleri

Madde 12. - Yurt dışında kurulan derneklerin, uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde ve karşılıklı olmak koşuluyla, kültürel, ekonomik, teknik, sportif ve bilimsel konularda bilgi veya teknolojilerinden yararlanılmak üzere; Türkiye'de şube açmalarına, Türkiye'de kurulmuş bulunan derneklere üye olmalarına veya bunlarla işbirliği yapmalarına, Türkiye'de faaliyette bulunmalarına, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca izin verilebilir.

Yukarıdaki fıkrada sözü edilen derneklerin, kanunlarımıza veya millî menfaatlerimize aykırı faaliyetlerde bulunması halinde, verilen iznin geri alınmasına Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir."

C) Dernekler Kanununun 15 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İçişleri Bakanlığınca Dernekler Daire Başkanlığında ve illerde valilikler bünyesinde derneklerin kaydolunacağı Dernekler Kütüğü tesis olunur.

Dernekler Daire Başkanlığındaki Dernekler Kütüğüne bütün konfederasyon, federasyon ve dernekler ile şubeleri ve merkezleri yurt dışında bulunan derneklerin Türkiye'de açılmış şubeleri kaydolunur."

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

B) Dernekler Kanununun yürürlükten kaldırılmış olan 12 nci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Yurt dışında kurulan derneklerin Türkiye'deki faaliyetleri

Madde 12.- Yurt dışında kurulan derneklerin, uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde ve karşılıklı olmak koşuluyla, kültürel, ekonomik, teknik, sportif ve bilimsel konularda bilgi veya teknolojilerinden yararlanılmak üzere; Türkiyede şube açmalarına, Türkiye'de kurulmuş bulunan derneklere üye olmalarına veya bunlarla işbirliği yapmalarına, Türkiye'de faaliyette bulunmalarına, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca izin verilebilir.

Yukarıdaki fıkrada sözü edilen derneklerin, kanunlarımıza veya millî menfaatlerimize aykırı faaliyetlerde bulunması halinde, verilen iznin geri alınmasına Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir."

C) Dernekler Kanununun 15 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İçişleri Bakanlığınca Dernekler Daire Başkanlığında ve illerde valilikler bünyesinde derneklerin kaydolunacağı Dernekler Kütüğü tesis olunur.

Dernekler Daire Başkanlığındaki Dernekler Kütüğüne bütün konfederasyon, federasyon ve dernekler ile şubeleri ve merkezleri yurt dışında bulunan derneklerin Türkiye'de açılmış şubeleri kaydolunur."

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

D) Dernekler Kanununun 40 ıncı maddesinin kenar başlığı ve birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Millî savunma ve kolluk hizmetlerine hazırlayıcı faaliyette bulunma yasağı

Dernekler, askerliğe, millî savunma ve kolluk hizmetlerine hazırlayıcı öğretim ve eğitim faaliyetlerinde bulunamazlar. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere kamp veya talim yerleri açamazlar."

E) Dernekler Kanununun 45 inci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Beyanname verme yükümlülüğü ve denetim

Madde 45. - Dernekler, faaliyetleri ile gelir ve gider işlemlerinin sonuçları konusunda, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirtilen şekle uygun olarak düzenleyecekleri beyannameyi yıl sonu itibarıyla mahallin en büyük mülki amirine verirler.

Gerek görülen hallerde derneklerin yönetim yerleri, müesseseleri ve her çeşit eklentileri, defterleri, hesap ve işlemleri, İçişleri Bakanlığı veya buldukları yerin en büyük mülki amiri tarafından her zaman denetlenebilir. İçişleri Bakanlığı, bu denetlemeyi Dernekler Daire Başkanlığı Personeli veya Bakanlık Teftiş Kurulu aracılığıyla; en büyük mülki amirler, bizzat veya görevlendirecekleri memur veya memurlar aracılığıyla yaptırırlar.

Dernekler, amaç ve faaliyetleriyle ilgili olan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınınca da denetlenebilir. Denetleme sonuçları, bilgi için İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Denetleme sırasında görevli memurlar tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

D) Dernekler Kanununun 40 ıncı maddesinin kenar başlığı ve birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Millî Savunma ve kolluk hizmetlerine hazırlayıcı faaliyette bulunma yasağı

Dernekler, askerliğe, millî savunma ve kolluk hizmetlerine hazırlayıcı öğretim ve eğitim faaliyetlerinde bulunamazlar. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere kamp veya talim yerleri açamazlar."

E) Dernekler Kanununun 45 inci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Beyanname verme yükümlülüğü ve denetim

Madde 45.- Dernekler, faaliyetleri ile gelir ve gider işlemlerinin sonuçları konusunda, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirtilen şekle uygun olarak düzenleyecekleri beyannameyi yıl sonu itibarıyla mahallin en büyük mülki amirine verirler.

Gerek görülen hallerde derneklerin yönetim yerleri, müesseseleri ve her çeşit eklentileri, defterleri, hesap ve işlemleri, İçişleri Bakanlığı veya buldukları yerin en büyük mülki amiri tarafından her zaman denetlenebilir. İçişleri Bakanlığı, bu denetlemeyi Dernekler Daire Başkanlığı Personeli veya Bakanlık Teftiş Kurulu aracılığıyla; en büyük mülki amirler, bizzat veya görevlendirecekleri memur veya memurlar aracılığıyla yaptırırlar.

Dernekler, amaç ve faaliyetleriyle ilgili olan bakanlıklarca da denetlenebilir. Denetleme sonuçları, bilgi için İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Denetleme sırasında görevli memurlar tarafından istenecek her türlü bilgi, belge ve

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

kayıtların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, müesseseler ve eklentilerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur.

Denetim sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi halinde, ilgili mülkî amirlik durumu derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirir."

F) Dernekler Kanununun 46 ncı maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Dernekler Daire Başkanlığı

Madde 46. - Dernekler ile ilgili hizmetleri yürütmek, tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacın gerçekleştirilmesi için sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerini, defterlerini ve hesaplarını mevzuata ve tüzüklerine uygun olarak yürütüp yürütmediklerini denetlemek üzere İçişleri Bakanlığı bünyesinde Dernekler Daire Başkanlığı kurulur. Bu birimin kuruluş, çalışma şekli ve denetleme esas ve usulleri, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

G) Dernekler Kanununun 62 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 62. - Dernekler tarafından tutulacak defterler ile ilgili usul ve esaslar İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca birlikte çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu defterlerin noterden onaylı olması zorunludur."

H) Dernekler Kanununun 73 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 73. - İçişleri Bakanlığınca, derneklere ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, hizmetleri görmek üzere illerde valilikler, ilçeler-

kayıtların, dernek yetkilileri tarafından gösterilmesi veya verilmesi, yönetim yerleri, müesseseler ve eklentilerine girme isteğinin yerine getirilmesi zorunludur.

Denetim sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi halinde, ilgili mülkî amirlik durumu derhal Cumhuriyet savcılığına bildirir."

F) Dernekler Kanununun 46 ncı maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Dernekler Daire Başkanlığı

Madde 46.- Dernekler ile ilgili hizmetleri yürütmek, tüzüklerinde gösterilen amaç ve bu amacın gerçekleştirilmesi için sürdürüleceği belirtilen çalışma konuları doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediklerini, defterlerini ve hesaplarını mevzuata ve tüzüklerine uygun olarak yürütüp yürütmediklerini denetlemek üzere İçişleri Bakanlığı bünyesinde Dernekler Daire Başkanlığı kurulur. Bu birimin kuruluş, çalışma şekli ve denetleme esas ve usulleri, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

G) Dernekler Kanununun 62 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 62.- Dernekler tarafından tutulacak defterler ile ilgili usul ve esaslar İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca birlikte çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir. Bu defterlerin noterden onaylı olması zorunludur."

H) Dernekler Kanununun 73 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 73.- İçişleri Bakanlığınca, derneklere ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, hizmetleri görmek üzere illerde valilikler, ilçelerde de

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

de ve kaymakamlıklar bünyesinde derneklerle ilgili bir birim oluşturulur.

Bu birimin illerdeki teşkilatlanması, kuruluş, görev ve yetkileri ile 15 inci maddeye göre oluşturulacak Dernekler Kütüğünün şekli, düzenleme ve kayıt esasları, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 4. – A) 5.6.1935 tarihli ve 2762 sayılı Vakıflar Kanununun 1 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkralar eklenmiştir.

“Cemaat vakıfları, vakfiyeleri olup olmadığına bakılmaksızın, Bakanlar Kurulunun izniyle dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhi ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak üzere taşınmaz mal edinebilirler ve taşınmaz malları üzerinde tasarrufta bulunabilirler.

Bu vakıfların dinî, hayrî, sosyal, eğitsel, sıhhi ve kültürel alanlardaki ihtiyaçlarını karşılamak üzere, her nesuretle olursa olsun, tasarrufları altında bulunduğu, vergi kayıtları, kira sözleşmeleri ve diğer belgelerle belirlenen taşınmaz mallar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde başvurulması halinde vakıf adına tescil olunur. Cemaat vakıfları adına bağışlanan veya vasiyet olunan taşınmaz mallar da bu madde hükümlerine tâbidir.”

B) 8.6.1984 tarihli ve 227 sayılı Vakıflar Genel Müdürlüğünün Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye aşağıdaki Ek Madde eklenmiştir.

“Ek Madde 3. – Türkiye’de kurulan vakıflar, amaçları doğrultusunda uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle, Vakıflar Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun izniyle yurt dışında kurulmuş vakıf veya kuruluşlara üye olabilirler.

kaymakamlıklar bünyesinde derneklerle ilgili bir birim oluşturulur.

Bu birimin illerdeki teşkilatlanması, kuruluş, görev ve yetkileri ile 15 inci maddeye göre oluşturulacak Dernekler Kütüğünün şekli, düzenleme ve kayıt esasları, İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 4.- Teklifin 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Türkiye'de kurulan vakıfların vakıf senedinde belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette bulunması ve yurt dışında şube açması ile yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf veya kuruluşlarla işbirliği yapması, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle, Vakıflar Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun iznine bağlıdır.

Yabancı ülkelerde kurulmuş vakıflar, uluslararası alanda işbirliği yapılmasında yarar görülen hallerde, karşılıklı olmak koşuluyla, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle, Vakıflar Genel Müdürlüğünün bağlı bulunduğu Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun izniyle Türkiye'de faaliyette bulunabilirler, şube açabilirler, üst kuruluşlar kurabilirler, kurulmuş üst kuruluşlara katılabilirler veya kurulmuş vakıflarla işbirliği yapabilirler.

Bu vakıflar, Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflar hakkında uygulanan mevzuata tâbidir.”

MADDE 5. - A) 6.10.1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürütüşleri Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yabancıların bu Kanun hükümlerine göre toplantı ve gösteri yürütüşü düzenlemeleri, İçişleri Bakanlığının iznine bağlıdır. Yabancıların bu Kanuna göre düzenlenen toplantı ve gösteri yürütüşlerinde topluluğa hitap etmeleri, afiş, pankart, resim, flama, levha, araç ve gereçler taşımaları, toplantının yapılacağı mahallin en büyük mülki idare amirliğine toplantıdan en az kırksekiz saat önce yapılacak bildirimle mümkündür.”

MADDE 5.- Teklifin 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

B) Toplantı ve Gösteri Yürütüşleri Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Toplantı yapılabilmesi için, düzenleme kurulu üyelerinin tamamının imzalayacakları bir bildirim, toplantının yapılmasından en az kırksekiz saat önce ve çalışma saatleri içinde, toplantının yapılacağı yerin bağlı bulunduğu valilik veya kaymakamlığa verilir.”

MADDE 6. – A) 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 445 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 445/A maddesi eklenmiştir.

MADDE 445/A. – Kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş olan bir kararın, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiği saptandığında, ihlâlin niteliği ve ağırlığı bakımından Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilmiş olan tazminatla giderilemeyecek sonuçlar doğurduğu anlaşılırsa; Adalet Bakanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunan veya yasal temsilcisi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Yargıtay Birinci Başkanlığından muhakemenin iadesi isteminde bulunabilirler.

Bu istem, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca incelenir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince saptanan ihlâlin sonuçları tazminatla giderilmiş veya istem süresi içinde yapılmamış ise reddine; aksi halde, dosyanın davaya bakması için kararı veren mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmaksızın kesin olarak karar verir.”

MADDE 6.- Teklifin 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

B) Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 448 inci maddesine son fıkra olarak aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

“445/A maddesi hükümleri saklıdır.”

MADDE 7. – A) 4.4.1929 tarihli ve 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 327 nci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 327/a maddesi eklenmiştir.

“Madde 327/a. – Kesinleşmiş bir ceza hükmünün Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiği saptandığında ihlâlin niteliği ve ağırlığı bakımından Sözleşmenin 41 inci maddesine göre hükmedilmiş olan tazminatla giderilemeyecek sonuçlar doğurduğu anlaşılırsa; Adalet Bakanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunan veya yasal temsilcisi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Yargıtay Birinci Başkanlığından muhakemenin iadesi isteminde bulunabilirler.

Bu istem, Yargıtay Ceza Genel Kurulunca incelenir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince saptanan ihlâlin sonuçları tazminatla giderilmiş veya istem süresi içinde yapılmamış ise reddine; aksi halde, dosyanın davaya bakması için kararı veren mahkemeye gönderilmesine duruşma yapmaksızın kesin olarak karar verir.”

B) Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 335 inci maddesine son fıkra olarak aşağıdaki hüküm eklenmiştir.

“327/a maddesi hükümleri saklıdır.”

MADDE 8. – A) 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü mad-

MADDE 7.- Teklifin 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8.- A) 13.4.1994 tarihli ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü mad-

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

desinin birinci fıkrasına aşağıdaki hükümler eklenmiştir.

"Ayrıca, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir. Bu yayınlar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz. Bu yayınların yapılmasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

B) Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (v) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"v) Yayınların şiddet kullanımını özendiren veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmaması."

C) Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanuna aykırı olmamak kaydıyla, yayınların yeniden iletimi serbesttir. Yeniden iletme ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 9. - A) 15.7.1950 tarihli ve 5680 sayılı Basın Kanununun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (6) numaralı bendinde geçen "bu Kanunun ek birinci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar" ibaresi, "bu Kanunun ek 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçlar" şeklinde değiştirilmiştir.

B) Basın Kanununun 21 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

desinin birinci fıkrasına aşağıdaki hükümler eklenmiştir.

"Ayrıca, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerde de yayın yapılabilir. Bu yayınlar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz. Bu yayınların yapılmasına ve denetimine ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

B) Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (f) ve (v) bendleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"f) Özel hayatın gizliliğine saygılı olunması."

"v) Yayınların şiddet kullanımını özendiren veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmaması."

C) Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun 26 ncı maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bu Kanuna aykırı olmamak kaydıyla, yayınların yeniden iletimi serbesttir. Yeniden iletme ilişkin usul ve esaslar, Üst Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 9.- Teklifin 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

“Madde 21. - 9 uncu maddenin birinci fıkrası ile 11 inci madde hükümlerine aykırı hareket edenler, onmilyar liradan otuzmilyar liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilmektedirler.

9 uncu maddenin son fıkrasına göre yayımı durdurulan mevkenin yayınına beyanname vermeden devam edenler, yirmimilyar liradan altmışmilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.”

C) Basın Kanununun 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 22. - Hakikate aykırı beyanname veren kimse, fiil başka bir suç oluştursa bile yirmimilyar liradan yüz milyar liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.”

D) Basın Kanununun 24 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 24. - 12 nci maddenin birinci fıkrası hükmünü yerine getirmeyenler hakkında otuzmilyar liradan yüz milyar liraya kadar ağır para cezasına hükümlenir.”

E) Basın Kanununun 25 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 25. - 13 üncü maddede yazılı şart ve vasıfları haiz olmayan kimseleri çalıştıranlar, onbeşmilyar liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.”

F) Basın Kanununun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yukarıdaki fıkralar hükümlerine aykırı hareket edenler, yirmimilyar liradan yüz milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.”

G) Basın Kanununun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

“Bu yasağa aykırı hareket edenler, onmilyar liradan otuzmilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.”

H) Basın Kanununun 34 üncü maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu defter tutulmadığı veya deftere noksan ve yanlış malûmat geçirildiği veyahut savcılıkça talep vukuunda defter ve ihtiva etmesi gereken hususlar gizlendiği takdirde mev-kutenin sahibi veya onun mümessili, birmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.”

MADDE 10. - A) 4.7.1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 8 inci maddesinin (D) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“D) “Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Anayasa düzenine, genel güvenliğe ve genel ahlâka zararı dokunacak oyun oynatılan, temsil verilen, film veya video bant gösterilen yerler ile internet üzerinden yapılan yayınlara izin verilen yerler.”

B) Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 9. - Polis, milli güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti amacıyla usulüne göre verilmiş hâkim kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mahallin en büyük mülki amirinin vereceği yazılı emirle;

A) 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürütüşleri Kanunu kapsamına giren toplantı

MADDE 10.- Teklifin 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ve gösteri yürüyüşlerinin yapıldığı yerde veya yakın çevresinde,

B) Özel hukuk tüzelkişileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları veya sendikaların genel kurul toplantılarının yapıldığı yerin yakın çevresinde,

C) Halkın topluca bulunduğu veya toplanabileceği yerlerde,

D) Öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için her derecede öğretim ve eğitim kurumlarının ve 20 nci maddenin ikinci fıkrasının (A) bendindeki koşula uygun olarak girilecek üniversite, bağımsız fakülte veya bağlı kurumların içinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkış yerlerinde,

E) Umumî veya umuma açık yerlerde veya öğrenci yurtlarında veya eklentilerinde,

F) Yerleşim yerlerinin giriş ve çıkışlarında,

G) Her türlü toplu taşıma veya seyreden taşıt araçlarında,

Suçun önlenmesi amacıyla kişilerin üstlerini, araçlarını, özel kâğıtlarını ve eşyasını arar; suç unsurlarına el koyar ve evrakı ile birlikte Cumhuriyet Savcılığına tevdi eder.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ile diğer kanunlara göre suç iz, eser, emare veya delillerinin tespiti veya faillerinin yakalanması amacıyla polis tarafından yapılacak aramalar için de usulüne göre verilmiş hâkim kararı veya bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, diğer kanunlarda yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmalıdır.

5680 sayılı Basın Kanunu kapsamına giren basılı eserlerin arama ve zaptı, genel hükümlere tâbidir.”

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

C) Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun
11 inci maddesinin (C) bendi aşağıdaki şekilde
değiştirilmiştir.

“C) Genel ahlâk ve edebe aykırı mahiyette
her türlü sesli ve görüntülü eserleri, kaydedil-
diği materyale bakılmaksızın üreten ve satan-
ları,”

D) Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun
12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş-
tir.

“Madde 12. - Kanunî istisnalar saklı kal-
mak üzere, eğlence, oyun, içki ve benzeri
amaçlı umuma açık ve açılması izne bağlı yer-
lerde onsekiz yaşından küçükler çalıştırılmaz.

Polis bar, pavyon, gazino, meyhane gibi
içkili yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan
benzeri yerlere yanlarında veli ve vasileri olsa
bile onsekiz yaşını doldurmamış küçüklerin
girmesini meneder.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket
edenler hakkında 17 nci, işyerleri hakkında da
8 inci madde hükümlerine göre işlem yapılır.”

E) Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun
13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştiril-
miştir.

“Madde 13. - Polis,

A) Suçüstü halinde veya gecikmesinde
sakınca bulunan diğer hallerde suç işlendiğine
veya suça teşebbüs edildiğine dair haklarında
kuvvetli iz, eser, emare veya delil bulunan şüp-
helileri,

B) Haklarında yetkili mercilerce verilen
yakalama veya tutuklama kararı bulunanları,

C) Halkın rahatını bozacak veya rezalet
çıkarmak derecede sarhoş olanları veya sarhoş-

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

luk halinde başkalarına saldıranları, yapılan uyarılara rağmen bu hareketlerine devam edenler ile başkalarına saldırmaya yeltenenleri ve kavga edenleri,

D) Usulüne aykırı şekilde ülkeye giren ya da haklarında sınır dışı etme veya geri verme kararı alınanları,

E) Polisin kanunlara uygun olarak aldığı tedbirlere karşı gelenleri, direnenleri ve görev yapmasını engelleyenleri,

F) Bir kurumda tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunlarla ve bu Kanunun uygulanmasını gösteren tüzükte belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi amacıyla, toplum için tehlike teşkil eden akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı serseri veya hastalık bulaştırabilecek kişileri,

G) Haklarında gözetim altında ıslahına veya yetkili merci önüne çıkarılmasına karar verilen küçükleri

Yakalar ve gerekli kanunî işlemleri yapar.

Yakalanması belirli bir usule bağlanmış kişilerle ilgili kanun hükümleri saklıdır.

Yakalanan kişilerin kaçması veya saldırıda bulunmasının önlenmesi bakımından kişinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde her türlü tedbir alınabilir.

Yakalanan kişilere, yakalama sebebi herhalde yazılı ve bunun mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal; toplu suçlarda ise en geç bu kişiler hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

Kişinin yakalandığı, istediği kanunî yakınlara derhal bildirilir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Yakalananlardan,

A) Uyuşturucu madde kullanmış olanlar
ile sarhoş olanların,

B) Zor kullanılarak yakalananların,

C) Haklarında suç soruşturması yapılacak
olan şüpheli ve sanıkların

Yakalanma anındaki sağlık durumları
tabip raporuyla tespit edilir.

Yakalanan kişilerden suç işlediği şüphesi
altında olanlar adli mercilere sevk edilir. Hak-
larında ıslah veya tedavi tedbiri alınması
gerekler, ilgili kurum yetkilileri tarafından
teslim alınır. Yakalama sebebi ortadan kalkan-
lar derhal serbest bırakılır.”

F) Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun
Ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştiril-
miştir.

“Ek Madde 1. - Umumî veya umuma açık
yerler ile umuma açık yer niteliğindeki ulaşım
araçlarında, gerçek kişi veya topluluklar,
mahallin en büyük mülkî amirine, en az kırk
sekiz saat önceden yazılı bildirimde bulunmak
suretiyle, oyun ve temsil verebilir veya çeşitli
şekillerde gösteri düzenleyebilir.

Bunlardan, Devletin ülkesi ve milleti ile
bölünmez bütünlüğüne, Anayasal düzene veya
genel ahlâka aykırı olduğu tespit edilenler hak-
kında mahallin en büyük mülkî amiri tarafın-
dan derhal Cumhuriyet Savcılığına suç
duyurusunda bulunulur.

Birinci fıkra uyarınca yapılacak bildirimde
oyun veya temsile katılan yönetici ve diğer
kişilerin kimlik, ikametgâh ve tâbiyetleri belir-
tilir.”

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 11. - A) 14.10.1983 tarihli ve 2923 sayılı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun adı "Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun" şeklinde değiştirilmiştir.

B) Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 1. - Bu Kanunun amacı, eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller, yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okullar ile Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğreniminin tâbi olacağı esasları düzenlemektir."

C) Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanununun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine aşağıdaki hükümler eklenmiştir.

"Ancak, Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesi için 8.6.1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu hükümlerine tâbi olmak üzere özel kurslar açılabilir. Bu kurslar, Cumhuriyetin Anayasada belirtilen temel niteliklerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı olamaz. Bu kursların açılmasına ve denetimine ilişkin esas ve usuller, Millî Eğitim Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

MADDE 12. - Aşağıdaki kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

A) Dernekler Kanununun 39, 47 ve 56 nci maddeleri,

MADDE 11.- Teklifin 11 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12.- Teklifin 12 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

B) Basın Kanununun 31 ve ek 3 üncü maddeleri,

C) Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 11 inci maddesinin son fıkrası,

D) 6.6. 1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun Geçici 1 inci maddesi.

MADDE 13. - Türkiye Büyük Millet Meclisi XXII. Dönem Milletvekili Genel Seçimi için oy verme günü 3 Kasım 2002 Pazar günüdür.

GEÇİCİ MADDE 1. - Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 1 inci maddenin (A) fıkrası kapsamına giren suçlardan dolayı haklarında idam cezası verilen hükümlülerin dosyalarından;

a) Henüz Yargıtaya gönderilmemiş veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunanlar ile daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmiş olanlar hükmü veren mahkemeye,

b) Yargıtayda bulunanlar ilgili ceza dairesince, acele işlerden sayılmak ve Türk Ceza Kanununun 2 nci maddesi dikkate alınmak suretiyle karara bağlanır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunan dosyalar, gelişlerindeki usule uygun olarak Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir ay içinde hükmü veren mahkemeye geri gönderilir.

Askerî mahkemeler, Askerî Yargıtay Başsavcılığı ve Askerî Yargıtayda bulunan dosyalar hakkında da bu madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 1.- Teklifin geçici 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Anavatan Partisi Grup Başkanvekilleri
Denizli Milletvekili Beyhan Aslan,
Eskişehir Milletvekili İbrahim Yaşar Dedelek
ile Kırıkkale Milletvekili
Nihat Gökbulut'un Teklifi)

GEÇİCİ MADDE 2. - Bu Kanunun 6 ve 7 nci maddeleri, bu maddelerin yürürlüğe girdiği tarihten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 3. - Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir yıl içinde yürürlüğe konulur.

Yürürlük

MADDE 14. - Bu Kanunun 6 ve 7 nci maddeleri, bu Kanunun yayımı tarihinden bir yıl sonra, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 15. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

GEÇİCİ MADDE 2.- Teklifin geçici 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3.- Teklifin geçici 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 13.- Teklifin 14 üncü maddesi 13 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 14.- Teklifin 15 inci maddesi 14 üncü madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

